БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

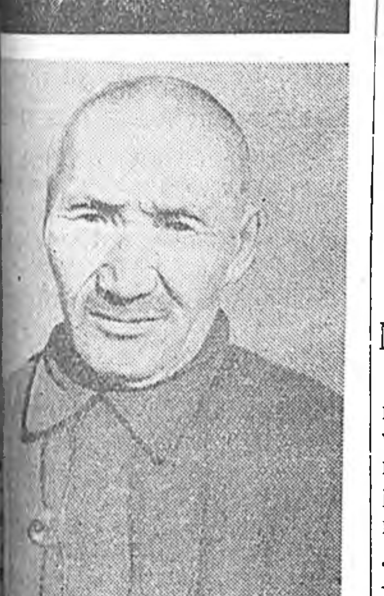
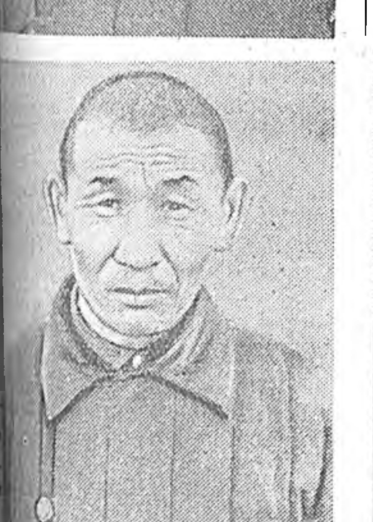
КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 65 (8897) | 1959 оной мартын 19, четверг | Сэн 20 мүнгэн

САБШАЛАНГАЙ УРГАСЫЕ ХОЁР ДАХИН ДЭЭШЭЛҮҮЛЭЕ!

Бурят ороной бүхы колхознигуудта, совхозой хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй ХАНДАҺАН БЭШЭГ

Нүхэд луговодууд, агрономууд, малай тэжээл бэлэдхэдэг бригадын гэшүүд, мал ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд!

Бүхы совет арадтаяа хамта КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй болон партиин XXI съездын шиидхэбэринүүдые өөһэдымнай, хахасашагүй шухала хэрэг, ажалаймнай дайшалхы программа гэжэ бидэнэр тоолонобди. Долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсохо зуураа, манай артелиин гэшүүд долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ нёдондонойхидо орходоо **хоёрһоо үлүү дахин ехэ мяха, 1,4 дахин ехэ һү, 1,3 дахин ехэ нооһо абаха** зорилго урдаа табяа. Жэлһээ жэл бүри адуу малай тоо олошорно, олошорхошье байна. Мүнөө үедэ манай колхоз 30100 хонитой, 2160 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэ тоодо 780 үнеэтэй, 434 моритой юм.

Тиин мал ажалай хүгжэлтэ нэн түрүүн бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл, таряа талханай зүйл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэһэнһээ болохо байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө үедэ манай механизаторнууд сэлэнгынхидэй жэшээгээр кукурузын баян ургаса абахын түлөө тэмсэжэ байнхай. Тэрэшэлэн таряалан дээрэһээ элдэб зүйлэй тэжээл ургуулжа абаха хэмжээн абтана. Тингэбэшье хонёор олон манай колхозой эрхэ байдалда малай гол тэжээлынь үбһэн юм. Үбһэ ехээр абаха арга боломжонууд бии. Колхознай 4800 гектар сабшалантай, тэрэнэй 2100 гектарынь уһалагдадаг. Гадна 1000 гаран гектар гол нуга газар уһа намагта, шугы бургааһанда дарагдашаһан байна. Мүнөө үедэ сабшалангай газар мууса ашаглагдана, үбһэ тэжээл үшөөл багаар абтана, сабшалангай ургасань муу байһаар. Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы дээрээ 33700 центнер үбһэн абтаа гэхэ гү, али сабшалангай гектар бүриһөө миил 7 центнер үбһэн хуряагдаа. Үбһэ тэжээлэй иимэ багаар абтажа байһан ушартай саашадаа тэнсэхын аргагүй.

Артелиингээ холын хараата түсэбые тодорхойлжо байхадаа, доторойнгоо арга боломжонуудые хаража үзөөд манай колхозой гэшүүд **байгша ондо сабшалангай ургасые хоёр дахин дээшэлүүлжэ, 1959 ондо 72 мянган центнерһээ бага бэшэ үбһэ хуряаха гэхэ гү, али гектар бүриһөө 15 центнер үбһэ абаха, тиин уһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 25 центнер үбһэ хуряаха уялга абаһан байна.** Табиһан энэ зорилгоёо бидэнэр дүүргэжэ шадаха аргатайбди. Юуб гэхэдэ, манай түрүү луговодууд нүхэд Будаев, Баторов, Эрхитуев, Баханов, Митапов гэгшэд уһалуури үтэгжүүлгэ хоёрые оролдосотойгоор хэрэглэжэ, ехэхэн газар дээрэһээ гектарай 20—25 центнер үбһэ хуряадаг. Манай луговодууд энэ жэлдэ үбһэ ногооной бүри ехэ ургаса туйлаха гэһэн зорилго урдаа табинхай. Жэшээнь, луговод Базар Будаев 70 гектар сабшалангай га бүриһөө 40 центнер, Галсан Митапов—50 гектарай тус бүриһөө 30 центнер, Цыдып Баторов—70 гектарай тус бүриһөө 30 центнер, Дондоп Цыдендоржиев—50 гектарай га бүриһөө 40 центнер үбһэ абаха гэжэ шиидээ. Мүн иимэ уялгануудые бусад луговодууд абанхай.

Жэлэй туршада сабшалангай ургасые хоёр дахин дээшэлүүлхын тула бидэнэр энэ оной май һара гаратар сабшалан дээрээ 9 мянган тонно наг шэбхэ гаргахабди. Энэмнай нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ехэ болоно. Тэрэнэй түлөө мартын 15-һаа апрелиин 15 болотор сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха ударна һара соносхогдоо. Мүнөө үедэ сабшалан дээрэ 3 мянга гаран тонно наг шэбхэ зөөгдөөд байна. Энэ хүдэлмэридэ 5 трактор, 5 автомашина, 100—120 мори, сар хүдэлжэ байна. Тэрээнһээ гадна энэ һарын туршада колхозой айл бүхэн сабшалан дээрэ нэгэ тонноһоо бага бэшэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха уялга абанхай. Аргал шэбхэ зөөхэ хүдэлмэридэ колхозой бүхы малшад эдэбхитэйгээр хабаадажа, тэдэнэй хүсөөр отара, гүүртэ бүхэн 2—3 гектар газарые үтэгжүүлхэ, тиин энэ жэлдэ колхознай бүхы дээрээ 250 гектар сабшалан үтэгжүүлхэ гэжэ шиидээ. Сабшалангай газарые саг соонь һайн шанартайгаар үтэгжүүлһэн түрүүшүүлые урмашуулхын тула 15 шан тогтоогдожо, тэрээндэ 4000 түхэриг гаргашалагдаха юм.

Сабшалангые оролдосотойгоор үтэгжүүлхынгээ хажуугаар, тэрэниие һайса уһалха байнабди. Байгша ондо уһалагдадаг сабшалангай газарые 300 гектараар үргэдхэжэ, бүхыдөө 2400 гектар уһалагдадаг болохо. Хэрбээ нёдондо 1310 гектар сабшалан хоёрдохёо уһалагдаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ сабшалангай бүхы газар хоёр удаа уһалагдаха. Хоёрдохёо уһалжа байха үедөө 400 гектарһаа бага бэшэ сабшалангые аргал шэбхын шүүһээр уһалха гэжэ хараалагдаа. Урасхал уһанай зундаа шэргэжэ, бага болодог дээрэһээ гурбадахяа 1000 гектар газар уһалагдаха гэхэ гү, али энэнь нёдондонойхиһоо 2 дахин ехэ болоно. Сабшалангай гол түлэб уһалагдажа байха үедэ луговодуудта туһалха, энэ хүдэлмэридэ ажал хэжэ шадаха хүн бүхэн нэгэ үдэр ябаха гэхэ гү, али 3—4 гектар уһалха гэжэ шиидэгдээ. Уһалууриин газарые үргэдхэхын, сабшалангые хоёр-гурба дахин уһалхын тула уһалууриин канавын эхиндэ 3 миллион гаран кубометр тошон хүргэгдөө, 300 гектар дээрэ тошон халяагдаа. Энэ хүдэлмэри апрелиин 10 хүрэтэр үргэлжэлжэ, бүхыдөө 4 миллион кубометр тошон гаргагдахаар хараалагдаа. Уһалууриин һубаг, канаванууд намартаа гол түлэб заһагдаһан, 65 километр шэнэ канава татагдаһан байна. Мүнөө үедэ канавын хажуугаар шорой адхажа, хаалта хэхэ, мүн 150 метр модон хобоо хэхэ хүдэлмэри эхилэнхэй. Эдэ бүхы хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ модо, шулуун бэлдэгдээд, 10 комсомолшууд тэндэ хүдэлнэ. Апрелиин эхеэр бульдозер хүдэлжэ, 2 километр газарта канавын захаар хаалта хэгдэхэ юм.

Үбһэ ногооной ургаса тэрэшэлэн сабшалангые харууһалһанһаа болодог. Тиимэһээ энэ хабартаа 1000 гектар сабшалан шулуу шохойһоо сэбэрлэгдэхэ, мүн эды шэнээн газарта борнойлго хэгдэхэ, 200 гектарһаа бага бэшэ сабшалангые шугы, бургааһанһаа сэбэрлэхэ болонобди. Сабшалангай 200 гектарта олон жэлэй ногооной үрэһэн таригдаха, сасагдаха гэжэ хараалагдаад, хэрэгтэй үрэһэн абтаад байнхай. Саашадаа сабшалан дээрээ ургаса ехэтэй, һайн шанартай ногоо элбэгжүүлхын тула үбһэ сабшаха сагые һэлгэлдүүлжэ, эртэ орой болгожо байха, мүн луговодуудай хүсөөр сабшалан дээрэһээ ногооной 100 килограмм үрэһэ суглуулхабди.

Үбһэ ехээр абаха хэрэг мүн хуряалгын саг соогоо, һайн шанартайгаар үнгэргэгдэһэнһөө болодог хаданһ бидэнэр энэ жэлдэ тэрэниие богони болзорто үнгэргэжэ, сабшалангай ехэхэн хубииень гараар сабшажа абаха гэжэ шиидээбди. Тэрэнэй тулада ажал хэжэ шадаха колхозник бүхэн 3 гектарһаа бага бэшэ ногоо гараар сабшажа үгэхэ гэжэ хэлсэгдээ. Үбһэ хуряалгын үедэ луговодууд даалгагдаһан газартаа хүдэлмэриин шанар шалгаха уялгатай болоо.

Гадна сабшалангай газарые бухыдэнь хүнүүдтэ даалгажа, үгөөд, бултыень эзэтэй болгохо гэжэ оролдонобди. Манай колхозой бүхы сабшалан тракторно-комплексно бригадануудта, 60 гаран гүүртэ, отарануудта, 11 луговодуудта даалгагдажа үгтэнхэй. Тэрэшэлэн сабшалангай газарые хашаалха, хабартаа сабшалан дээрэһээ малые саг соонь гаргаха байнабди.

Абаһан эдэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула бригада, гүүртэ, отарануудай луговодуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ. Мүрысөөндэ түрүүлэгшэдые урмашуулхын тула правлени болон партийна эхин организаци дамжуулгын Улаан туг, улаан вымпелнүүдые бии болгожо, тэдэниие 10 хоног бүридэ түрүүшүүлдэ барюулжа байха.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Байгша ондо сабшалангай ургасые хоёр дахин дээшэлүүлхын, сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулхын түлөө хаа хаанагүй тэмсэе. **Бүгэдөөрөө сабшалан дээрээ гарая!**

С. А. Цыбиков, колхозой түрүүлэгшэ; **Д. О. Эрдынеев**, партийна эхин организациин секретарь; **Б. О. Гармаев**, агроном; **Ц. Э. Дудеев**, зоотехник; **С. А. Цыдыпов, Г. Т. Хуриганов, Ж. Э. Намдаков, М. А. Берельтуев**, комплексно бригадын бригадирнууд; **Б. Б. Будаев, Г. Н. Митапов, Ц. Л. Баторов, Д. Ч. Цыдендоржиев, Д. Д. Баханов, Н. Д. Гыпылов, Ц. Х. Ширеторов, О. Р. Ачитуев, Ц. Р. Партуев, Б. М. Мухутаров, Д. Р. Эрхитуев**, колхозой луговодууд.

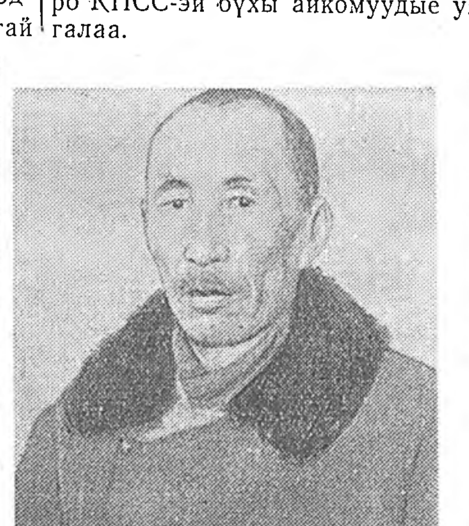
КПСС-эй ОБКОМДО

РЕСПУБЛИКЫН БҮХЫ КОЛХОЗНИГУУДТА, СОВХОЗОЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, МАЛШАД БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ КУРУМКАНАЙ АЙМАГАЙ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ ГЭШҮҮДЭЙ ХАНДАҺАН БЭШЭГ ТУХАЙ

1959 ондо сабшалангай газарһаа нёдондонойхиһоо хоёр дахин ехэ үбһэ абаха, тэрэнэй тулада 4800 гектар нуга сабшалангай гектар бүриһөө 15 центнер үбһэ хуряаха социалистическэ уялга абаад, республикын бүхы колхознигуудта, совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ, малшад болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ хандаһан Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй үүсхэлые дэмжэхэ гэжэ КПСС-эй обкомой бюро тогтообо.

Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй хандаһан бэшэгые бүхы колхозууд болон совхозуудта зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэхыень партиин обкомой бюро КПСС-эй бүхы айкомуудые уялгалаа.

Ниитын адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэдэг болохын тула үбһэ ногооной, тэжээлэй бүхы ургамалнуудай баян ургаса туйлахын түлөө бүхы колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, малшад болон луговодуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэһэн тогтоол КПСС-эй обкомой бюро батлан абаа.

Зураг дээрэ: (дээрэһээ доошоо) колхозой түрүүлэгшэ **С. Цыбиков**, тракторно-комплексно бригадын бригадирнууд—**С. Цыдыпов, Ж. Намдаков**, партийна эхин организациин секретарь **Д. Эрдынеев**, колхозой луговодууд— **Ц. Баторов, Г. Митапов, О. Ачитуев, Д. Цыдендоржиев**, тракторно-комплексно бригадын бригадир **Г. Хуриганов.**

Советско-иракска хэлсээн дүүрэбэ

Ирагай Республикын правительственна делегаци февралиин 25-һаа мартын 17 хүрэтэр Советскэ Союзда ерээд байгаа. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевтой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянтай делегаци хөөрэлдэһэн байна.

Ирагай Республикын правительственна делегациин гэшүүдтэй Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга хани халуунаар үнгэрөө.

Промышленностиин, транспортын, хүдөө ажахын, газар уһалалгын, элүүрые хамгаалгын болон ирак мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгын талаар Советскэ Союзай болон Ирагай Республикын хоорондо экономическа, техническэ харилсаа байгуулха асуудалаар Ирагай правительственна делегаци Советскэ Союзда байха үедөө хэлсээ хэһэн байна.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай болон Ирагай Республикын хоорондо экономическа, техническэ харилсаа тогтоохо тухай хэлсээндэ мартын 16-да Кремлиин Ехэ ордон соо гар табигдаһан байна. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. И. Кузьмин, Гадаадын оронуудтай экономическа харилсаа байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, Ирагай Республикын Экономикын министр д-р Ибрагим Кубба, Барилгын, шэнэдхэн байгуулгын министр д-р Талаат аш-Шайбани хэлсээндэ гар табяа.

Промышленностиин, хүдөө ажахын, транспортын талаар Ирагай национальна экономикые хүгжөөхэ түсэбүүдые бэелүүлгээр Ирагай Республикын правительствотай Советскэ правительство харилсаатай байха гэжэ хэлсээнэй ёһоор хараалагдаба. Хүндэ, машина бүтээлгын, химическэ, эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин хэдэн предприятинуудые барихадань Ирагай Республикада Советскэ Союз техническэ туһаламжа үзүүлхэ юм.

Газар уһалалгын һубаг канавануудые татаха, үнэтэ малтамалнуудые бэдэрэлгын хүдэлмэриие үргэдхэхэ, зарим харгы зам бариха проектнүүдые зохёохо талаар научно-шэнжэлэлгын хэдэ хэдэн хүдэлмэри советскэ мэргэжэлтэд хэхэ байна. Ирак мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэдэнь Ирагай Республикада Советскэ Союз туһаламжа үзүүлхэ.

Ирагай Республикын экономикые хүгжөөлгэдэ туһалхые хүсэжэ, Ирагай талын эрмэлзэлгые хараадаа абажа, Советскэ правительство баталагдаһан хэлсээ бэелүүлхын тулада Ирагай Республикада 550 миллион түхэригэй урьһаламжа жэлэй 2,5 процент түрэсэтэйгөөр үгэхэ болоо.

Ирагай Республикын правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулан, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай правительство мүн энэ үдэр Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалга эмхидхээ. Уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө. Уулзалгын үедэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Ирагай Республикын Экономикын министр д-р Ибрагим Кубба хоёр үгэ хэлэһэн байна. (ТАСС).

Ирагай республикын правительственна делегаци Москваһаа мордобо

Ирагай Республикын правительственна делегаци түрэл ороноо бусахаяа мартын 17-до Москваһаа мордобо. Замдаа Тбилисидэ хүрэхэ юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. И. Кузьмин, СССР-эй министрнүүд И. Г. Кабанов, С. В. Курашов, СССР-эй министрнүүдэй орлогшонор С. А. Борисов, В. С. Семенов, П. С. Кучумов, Гадаадын оронуудтай экономическа холбоо барисаа байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов болон бусад Ирагһаа ерэһэн айлшадые Внуковска аэродром дээрэһээ мордохуулаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. И. Кузьмин, Ирагай правительственна делегациие толгойлогшо д-р Ибрагим Кубба аэродром дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

Советско-корейскэ экономическа харилсаан үргэдхэгдэнэ

Хэдэн промышленна предприятинуудые барилгада болон үргэдхэлгэдэнь КНДР-тэ Советскэ Союзай зүгһөө техническэ туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээн Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай болон Корейн Арадай-Демократическа Республикын Правительствонуудай үгэеэ ойлголсоһоной ёһоор һүүлэй үедэ Москвада болоһон байна.

Хани халуун, али алинайнгаа аша туһа харалсалгын оршон байдалда хэлсээн үнгэрөө. Тэрэнэй эсэстэ зохихо хэлсээн мартын 17-до Москвада баталагдаһан байна.

Түлишөөр хүдэлдэг 200 мянган киловатт хүсэтэй электростанци, аммиак, полихлорвинил үйлэдбэрилхэ заводуудые, лён болон нооһон бүд нэхэдэг фабрикануудые барилгадань, тэрэшэлэн Ким Чак гэгшын нэрэмжэтэ металлургическа заводые, Пхеньянай торгон бүд нэхэдэг фабрикые үргэдхэлгэдэнь КНДР-тэ Советскэ Союз туһаламжа үзүүлхэ гэжэ хэлсээнэй ёһоор хараалагдаа.

Эдэ предприятинуудые барилгада болон үргэдхэлгэдэ техническэ туһаламжа ямар аргаар үзүүлэгдэхэб гэхэдэ, советскэ организацинууд проектнүүдые зохёохо, СССР-һээ түхеэрэлгэнүүд үгтэхэ, тэрэшэлэн предприятинуудые барихадань, түхеэрэлгэнүүдээ тодхоходонь, предприятинуудые ашаглалгада үгэхэдэнь советскэ талаһаа заабаринууд үгтэхэ юм. Хэлсээгээр хараалагдаһанай ёһоор, хамта дээрээ 500 миллион шахуу түхэригэй советскэ түхеэрэлгэнүүд үгтэхэ, бусад техническэ туһаламжа үзүүлэгдэхэ юм. Энээниие Корейн тала СССР-тэ худалдадаг юумэнүүдээ үгэжэ түлэхэ байна. (ТАСС).

РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин хамтын суглаан

РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин хамтын суглаан мартын 17-до эхилээ. Ажабайдалда зохилдуулан хүмүүжүүлгын болон һуралсалай шухала асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалые энэ суглаан зүбшэн хэлсэхэ байна.

Академиин президент И. А. Каиров суглаае нээхэдээ, советскэ педагогическа наукын үмэнэ КПСС-эй XXI съездын табиһан зорилгонууд тухай хэлэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ академиин хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд тухай академиин вице-президент Н. К. Гончаров элидхэл хээ. Академиин хэхэ научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэриин түсэбүүд тухай академик-секретарь М. А. Мельников суглаарагшадта хөөрэжэ үгөө.

Колхозой ажал дээрэ гэнтын аюул һэргылхэ ниитын инспектор тухай дүрим

Колхозой ажал дээрэ гэнтын аюул һэргылхэ ниитын инспектор тухай дүримые ВЦСПС-эй президиум баталаа. Усалталгаһаа һэргылхэ хэмжээнүүдые дүүргэлгын, үйлэдбэри дээрэ ариг сэбэрые сахилгын хойноһоо хинахын тулада хүдөө ажахын артель бүхэндэ инспектор һунгагдадаг байха. Инспекторэй уялгаяа дүүргэлгэнь ниитын хүдэлмэри гэжэ тоологдохо байна.

Колхозуудта ниитын инспекторнүүдые һарын болзор соо һунгуулаад, тэдэндэ саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхыень профсоюзуудай республикын, хизаарай, областной Соведүүдые, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзуудай комитедүүдые ВЦСПС-эй президиум уялгалаа.

(ТАСС).

Ойлгуулламжын худэлмэри ажабайдалтай холбоотойгоор ябуулха

(Худөөгэй лекторэй тэмдэглэлһээ)

Партиин XXI съезд совет арадай үмэнэ асари ехэ зорилго табиба. Тэрэнние арад зондо ойлгуулха гээшэ худөөгэй лекторнуудэй эгээл харюусалгатай зорилго болоно.

Манай лекторскэ бүлгэмэй гэшүүд съездын энэ түүхэтэ материалнуудтай өөһэдөө һайн танилсаһанай һүүлээр арад зондо тайлбарилан ойлгуулжа эхилээ. Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые, съездын баталһан шиидхэбэрние ханамжатайгаар уншажа, тобшохоноор тэмдэглэн бэшэжэ абаһаа гадна, өөһэдөө хэдэн дахин семинар, хөөрэлдөө хэһэн байгаабди. Политическэ болон теоретическэ талаараа һайн бэлэдхэлтэй лекторнуудэй, хүтэлбэрилхы худэлмэрилэгшэдэй лекци шагнаабди.

Съездын шиидхэбэри тушаа элидхэл, лекци гү, али хөөрэлдөө хэхэдээ, тэрэнээ харьяата колхозой, бригадын, малай фермэнүүдэй байдалтай, зорилготойнь нягтаар холбожо үнгэргэнэбди. Тиихэдэ колхознигууд угаа анхаралтайгаар, ханамжатайгаар шагнадаг, олон асуудал табижа, тэрээндээ харюу абадаг болонхой. Тиимэһээ лекторнууднай колхоз, бригада,. фермэ бүхэндэ ошожо, ажабайдалтайнь, худэлмэритэйнь, саашадаа дүүргэхэ зорилготойнь танилсаһанай һүүлээр лекци, элидхэл хэдэг болоо.

Долоон жэлэй түсэбэй амжалтань предприяти, барилга, колхоз болон совхозуудта, эрдэм наукын эмхи зургаануудаар сэхэ шиидхэгдэхэ байна гэжэ һайн мэдэнэбди. Колхозойнгоо комплексно бригаднуудта ошожо, ойлгууламжын худэлмэри ябулхадань худөө ажахынгаа улам саашадань хүгжөөхэ тухай XXI съездын, партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй тогтоолнуудтай колхознигуудые танилсуулнабди. Энээнтэй хамта колхоз доторхи арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэхэ тухай, ажалай бүтээсые хайшан гээд улам дээшэлүүлхэ тухай, продукциин үнэ сэнгые химдаруулха тухай, түрүү онол арга ажахын һалбаринуудта хэрэглэн нэбтэрүүлхэ тухай асуудалнуудые шиидхэхэ тухай һанамжа, дурадхалаа оруулхыень элидхэл, лекци соогоо һануулдагбди. Колхознигууд хамтынгаа ажахые урагшань улам татаха зорилгоор дурадхал оруулдаг.

Мүнөө колхоз бүхэн агрономтой, зоотехнигтэй, инженер, механигтай болонхой гээшэ. Үйлэдбэриингөө шухала шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэнь мэргэжэлтэдые хабаадуулха зэргээр партийна органиуудта туһалха гэжэ бидэ лекторнууд оролдодог байнабди.

Партиин XXI съездын шиидхэбэрние арад зондо ойлгуулха, бэелүүлхын тулада манай бүлгэмэй гэшүүд юу хэжэ байнаб? Съездын шиидхэбэриһээ гадна, колхозойнгоо ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй, мүн бусадшье холын хараата түсэбүүдтэй гүнзэгыгөөр танилсанхайбди. Тиигээд бүхы ороной экономикые энэ долоон жэл соо хүгжөөхэ даабарита тоонуудые колхозойнгоо долоон жэлэй түсэбтэй холбожо, хөөрэлдөө хэхэдэмнай ехэ һонирхолтой болоно.

«Энэ долоон жэл соо манай колхозой экономико ямараар хүгжэхэб» гэһэн асуудалаар колхозой комплексно хоёрдохи бригадада лектор В. Михайлов лекци, хөөрэлдөө хэһэн байгаа. Тэрээнние бригадын гэшүүд ехээр һонирхоо. Социалистическэ худөө ажахыгаа хүгжөөхын тула долоон жэл соо хараалагдаһан түсэб бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ зорюулхабди гэжэ үгэ хэлэһэн колхознигууд мэдүүлээ. Тиихэтэй хамта эрхим һайнаар, мүн дунда зэргээршье ажалладаг колхознигуудай бүтээсые хараада абажа байгаад, нормо табиха үедөө хэрэглэхэ шухала. Худөө ажахын үйлэдбэридэхи ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй, продуктын өөрынь үные химдаруулһанай ашаар колхозой гэшүүдэйнь олзо доход ургаха байна. Колхозой үйлэдбэридэ электрын хүсэ эзэн ёһоор, ашагтай туһатайгаар хэрэглэжэ, абтадаг продукциин үнэ сэн химдаруулха гэхэ мэтын яһала боломоор дурадхалнуудые колхознигууд оруулна.

«Ойрын жэлнүүдтэ мяха ехээр абадаг болохо арга боломжо тухай» лекци колхозой зоотехник, лектор нүхэр Васильева һаяшаг уншаа. Мал үсхэбэрилхэдөө эрэ, эмыень хамаада абалсаха шухала гэжэ тэмдэглэбэ. Малай гарзалха ябадалтай тэмсэхэ, малаа таргалуулха хэрэг зүбөөр эмхидхэхэ, искусственна аргаар ороондо оруулха, үүлтэр һайжаруулха мэтын шухала асуудалнуудта анхаралаа ехээр табяа. Москвагай областиин колхоз, совхозуудта малай үүлтэр ямар аргаар һайжаруулжа байһан тухайда лекци соогоо дурдаад,. һаалишадые, бүхы малшадые тэндэхидэй дүй дүршэлтэй танилсуулһан байна. Энэ жэлдэ мяха 3,8 дахин ехээр абаха гэһэн рязаниинхидай уряатай танилсуулха зуураа, Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшадай урда табигдаһан зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгэбэ. Мяха ехээр абадаг болохын тулада шубуу, гахай олоор үсхэбэрилхэ шухала болоод байһые заагаа.

Малшад, илангаяа һаалишад фермэнүүдтэхи хүндэ худэлмэри оньһожоруулгые ойрын сагта дүүргэхэ шухала гэжэ мэдүүлээ.

Колхозойнгоо таряалан, сабшалангай ургасые ямар аргаар дээшэлүүлжэ, КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухайда манай лектор, агроном нүхэр Власов колхознигуудта хөөрэжэ үгөө. Үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ асуудалай эгээл шухала болоод байһые тэмдэглэбэ. Колхозой долоон жэлэй түсэбэй ёһоор, манайхин 1965 ондо га бүриһөө 17 центнер шэниисэ абадаг болохо юм. Тэрэшэлэн турнепс, олон жэлэй ногоо ехээр таридаг болохо байна.

Энэ долоон жэл соо манай колхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээ 2, 5 дахин ехэ болгохоор шиидэнхэй. Эрдэм ухаанай заабариин ёһоор газар таряалангаа эрхилбэл, түрүү арга метод хэрэглэбэл, энэ зорилго бэелүүлэгдэхэ байна. Шэлэмэл үрэһээр тарилга хэжэ, таряагаа амяарлан хуряажа, абтасыень дээшэлүүлхэ шухала. Хэрбээ «Онохойская—4», «Селенгинская» гэжэ шэниисын сортотой үрэһөөр тарилга хэбэл, ургасань гектар бүриин 3—6 центнерээр нэмэхэ байха.

Колхозой залуушуулай түгэс түхеэрэлгэтэй звено кукуруза, корнеплодой ургаса дээшэлүүлхын тула ехэ худэлмэри хэжэ байнхай. Мүнөө 6000 центнер наг шэбхэ поли дээрэ зөөһэн, үбэлдөө 100 гектар газарта саһа тогтооһон, поли дээрээ тошо халяаһан байна. Таряалангай болон сабшалангай газар уһалха хоёр агрегат эмхидхэхэ гэһэн дурадхал колхозой хамтын суглаагаар һайшаагдаа.

Лекци, элидхэл, хөөрэлдөөе оронойнгоо гү, али колхозойнгоо хүгжэлтэ тухай асуудалаар хизаарладаггүйбди. Тээ мэндэ колхозой клуб соо тосхоной бүхы ажалшадай суглархада, лектор нүхэр Гуслякова шэнэ долоон жэлэй туршада республикын үйлэдбэрилгын хүсэнэй ямараар хүгжэхэ тухай асуудалтай эндэ ажаһуугшадые танилсуулаа.

Ленинскэ национальна политика тухай тогтожо хэлэхэдээ, урдань гээгдэжэ ябаһан республиканuудай экономикые хүгжөөхэ тухай онсолон тэмдэглээ. Ороной Зүүн районуудаар, тэрэ тоодо Бурят ороной дэбисхэр дээрэ, промышленна томо томо предприятинуудай, соёл культурын эмхи зургаануудай хүгжэн һалбаржа байһан тухайда хэлэжэ, колхознигуудые ехээр һонирхуулһан байна. Сэлэнгэ мүрэн дээрэ электростанциин баригдахаар багсаагдажа байһанда колхознигууд илангаяа ехээр баясаа.

Колхозой мэдэлдэ үгтэһэн худөө ажахын техникые заһабарилха колхоз хоорондын оньһожоруулагдаһан, томо мастерской бариха тухай хөөрэлдэһэн байна. Энэ долоон жэл соо совет арадай энхэ байдалай, соёл культурын хүгжэхэ тухай лектор нүхэр Е. П. Неустроева нютагай байдалтай нягта холбоотой элидхэл, хөөрэлдөө хэбэ.

Манай лекторнууд КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд тухай лекци уншахадаа, элидхэл хэхэдээ гү, али хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө колхозой байдалтай нягтаар холбоно. Тиихэдэнь лекци, хөөрэлдөөн тон һонирхолтой, ойлгосотой болодог байна.

Б. Сычков,

Тарбагатайн аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой дэргэдэхи лекторнуудэй бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ.

Һонирхолтой лекцинүүд уншагдана

Сэлэнгын аймагай Тохой тосхондо Сталинай нэрэмжэтэ колхоз, Сэлэнгын РТС, худөө ажахын механизаторнуудые бэлдэхэ һургуули байдаг юм. Мүнөө тэндэхин партиин XXI съездын материалнуудтай гүнзэгыгөөр танилсажа байна. Тиигээд ажалдаа бүри ехэ амжалта туйлаха шэнэ уялга абана. Колхоз, РТС, училищи, дунда һургуули болон бусад эмхи зургаануудта февралиин 15-һаа мартын 1 хүрэтэр 6 лекци уншагдаа. КПСС-эй обкомоор эльгээгдэһэн нүхэд Дуринов, Кужелев гэгшэдэй лекцинүүдые манай эндэхин ехэ һонирхожо шагнаба.

РТС-эй парторганизациин секретарь нүхэр Покатский партийна суглаан дээрэ XXI съездын дүнгөөр элидхэл хэжэ, ажал худэлмэриингөө дутуу дундануудые тэмдэглээ. Энэ асуудалаар агитаторнуудай семинар һаяшаг болобо.

П. Ангаров.

Һү һаалиня дээшэлүүлнэ

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай «Коммунизм» колхозой һаалишад һү ехээр һаахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсон, зарим тэды амжалта туйланхай. Нёдондо эндэхи һаалишад нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1100 гаран литр һү һаажа, урзанда жэлэйхидэ орходоо 300 гаран литрээр ехэ һү һаагаа юм. Тиихэдэ артелиимнай түрүү һаалишад Хандама Санжиева үнгэрһэн жэлдэ өөрынгөө даажа байһан үнеэн бүриһөө 1504 литр, Ханда Дашицыренова—1350 литр һү һаагаа. Мүн залуу һаалишад Валя Пинтаева, Пагма Намсараева гэгшэд һү һаалгаяа баһал горьтойгоор дээшэлүүлэнхэй.

Коммунистическэ партиин XXI съездын шиидхэбэринүүдые шудалжа байхадаа, артелиин һаалишад мүнөө жэлдэ һү һааляа эрид ехэдхэхын түлөө бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн, бүри габшагай шангаар ажаллахаар шиидэнхэй. Һаалишаднай январь, февраль һарануудта үнеэн бүриһөө үдэртөө 6—7 литр һү һаагаа. Мүнөө артелиин түрүү һаалишад нүхэр Х. Санжиева, Х. Дашацыренова болон бусад тус тустаа үнеэн бүриһөө хамта 300 гаран литр һү һаагаад байна.

Д. Николаев.

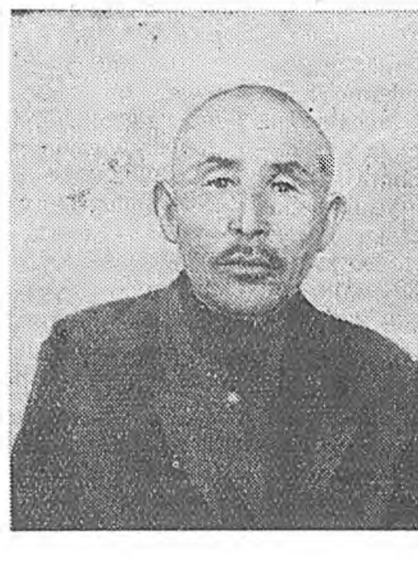
Хэжэнгэ.

Ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэв

Зэдын «Эрдэм» колхозой эрхим хонишодой нэгэн Бальжаа Цыреторов нёдондо 100 эхэ хонин бүриһөө 139 хурьга абажа, гарза хоролтогүй, тобир тарганаар түлжүүлээд, аймаг соогоо нэрэтэй солотой болонхой. Туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхахын тула үдэр һүнигүй оролдосотой нэтэрүүгээр ажаллажа байна. Тиигэжэ үбэлэй туршада 300 гаран хурьга абаад, нэгыеншье гарзалуулангүй томо болгожо байнхай. Мүнөө нүхэр Цыреторовэй харууһалдаг хонид олоороо хурьгалжа эхилээ.

—Хабарай эхин һара гараба. Отарымни хонид олоороо хурьгалхань. Би хонидоо декабрь һарада хурьгалуулха дуратайб. Теэд нёдондо эхирлэһэн, хэнзэлһэн хониндоо орой үрэжүүлээ һэмди,—гэжэ Бальжаа Цыреторов хэлээд, үбэлжэлгээе һайнаар үнгэргэжэ байһан тухайдаа хөөрэбэ.

Һаяхан аймагай хонишодой суглаан дээрэ нүхэр Цыреторовэй ажал үндэрөөр сэгнэгдэжэ, тэрээндэ үнэтэ шан барюулагдаа.

Зураг дээрэ: Б. Цыреторов.
Д. Цыремпиловэй фототекст.

Долоон жэлэй түрүүшүүл

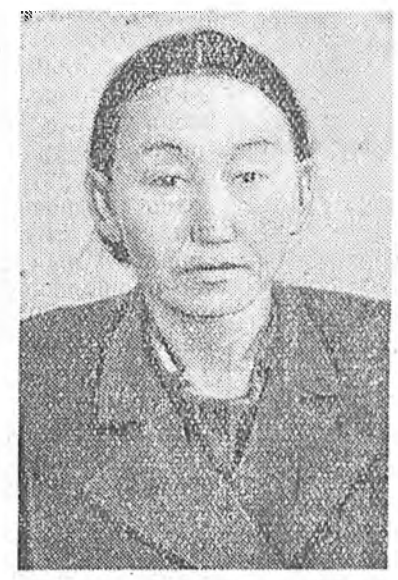
Һаалишан Долгор Юбухаева

Сэгээн хүхэ Байгал далайн эрьеһээ баруулжаа, холошье бэшэ газарта Тооро нютаг оршоно.

Үбэлэй үглөөнэй бүрүүл харанхыда, айлнуудһаа гараһан утаанай уурал манандал адли мушхаран дэгдэжэ байха үедэ, «Путь коммунизма» колхозой хоёрдохи фермын малшадай ажал түлэг дундаа орьёлно.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон малшадта хабарай эхин март һарын хагсуу хүйтэн үглөөшье, хуурай хубхай жабаршье зааханшье һаад тойбо татанагүй.

Колхозой эбэртэ малай энэ фермэдэ хүн бүхэн тухагүй, үнеэдээ эдеэлүүлнэ, наг шэбхыень арилгажа, дүүжэн харгын вагонеткэнүүдтэ тээгээд газаашань зөөнэ. Мүн хэн нэгэнэй хашаа, хорёо соо үнеэдтэ үбһэ, һолоомо суглуулжа обоолхонь харагдана.

Уданшьегүй үнеэдэй байра cooһоо дунда зэргын бэетэй, худэр улаан шарайтай эхэнэр шэбхэ хээтэй дүүжэн харгын вагонеткэ хүнгэхэнөөр түлхижэ газаашань тээ холо зүүлжэнь абаашаад, тэрэ дары хүмэрюулжэ хооһолно. Энэмнай суута һаалишан Долгор Жалсановна Юбухаева гээшэ.

Һаалишан нүхэр Юбухаевагай намтар хаража үзэхэдэ, жэгтэй һонин, үнэн зүрхэнһөө баярламаар. Тэрэ аяар 1929 онһоо эхилжэ, таһалгаряагүй нийтын мал ажал дээрэ худэлнэ. Энэ үе соо хэдэн зуугаад тугал абажа, тобир тарганаар түлжүүлжэ, хэдэн олон мянган литр һү һаагаа гээшэб. Хэрбээ түлжүүлһэн малынь тоолохо болоо һаа, майла талаар дүүрэн, һааһан һүеынь хэмжэхэ гээ һаа, жэшэшэгүй ехэ болохо байна.

Долгор Жалсановна үмсын ажахынуудые хамтаруулгын үеһөө эхилэн, хүшэр хүндэ, шэрүүн шанга дайнай жэлнүүдые шэн зоригто ажалаараа дабан гараад, мүнөө гэрэлтэ һайхан коммунизмын замаар шармайн урагшаа дабшана.

—30-аад онуудай үеые һанахада зүүдэндэл һанагдана. Тиихэдэ малай үүлтэр һайжаруулжа, һү ехээр абтаха тушаа өөдтэй хэмжээшье бэелүүлэгдэхэгүй, ажал худэлмэри оньһожоруулхашье тушаа юумэ хэгдэдэггүй саг һэн,—гэжэ тэрэ сагые мүнөөнэй хүсэн түгэс техникын, электрын галай үетэй жэшээлжэ, малшадай ажалда парти, правительствын үдэр бүри гаргадаг анхарал оролдолгые үнэн зүрхэнһөө магтан, баясан Долгор Жалсановна хөөрэнэ.

Гушаад жэлэй хугасаада мал харууһалха гээшэ миил хэрэг бэшэ. Хэнэйшье мэдэһээр, мал ажал дээрэ элдэбын бэрхэшээлнүүд тохёолдожо, дутуу дундануд яһала дайралдадаг. Жэшээнь, үбэлэй үглөө[...] гүүр эртэ бодожо малдаа үб[...] һэ тараажа үгэхэ, байрынь шэб[...] шорой арилгаха гээшэ тиимэш[...] хүнгэн бэшэ ха юм. Теэд Долго[р] Жалсановна мал ажалай ямаршь[е] бэрхэшээлһээ сухаридаггүй, «ма[л] харууһалха—ажаллахын лэ хүсэн[...] гэжэ һайса мэдэдэг. Тэрэ энэ хү[...]дэтэй, харюусалгатай тушаал[...] олон жэлэй туршада худэлхэдэ[...] хэмжээгүй ехэ баян дүй дүршэ[...] олонхой. Энэ дүршэлынь фермэ дэ[...]рэнь ажаллахаа ерэһэн залуу һаа[...]лишадта ёһоор [...] һайн һургаал боло[...]жо үгэдэг.

Мүнөө Долго[р] Жалсановната[й] хамта ажаллад[аг] һаалишад Бад[...] Холбоева болон бу[...]сад тэрэнэй мал х[...] рууһалха туша[...] юун гэжэ, ямар һ[...]намжа, дурадха[...] оруулнаб, тэдэнни[...] ехэ ханамжатайгаа[р] хүлсэн, абадаг бо[...]лонхой.

Үнгэрһэн 1958 о[н]до Долгор Жалса[н]новна арбан хоё[р] үнеэдые харууһа[л]жа, толгой бүри[...]һөөнь түл абажа түлжүүлээ. Мү[н] нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһө[ө] мянга табан зуун литр һү һааха со[...]циалистическэ уялгаяа нэрэтэй со[...]лотойгоор дүүргэһэн байна.

Мүнөө долоон жэлэй түрүүшы[н] жэлдэ—1959 ондо баһал арбан хоё[р] үнеэдые харууһалжа, толгой бүри[...]һөөнь тугал абажа, бултыень тү[л]жүүлхэ уялгаяа бодото хэрэг дэ[э]рэнь бэелүүлжэ захалаа. Олон[...] үнеэдынь тугаллаад, тугалнууды[нь] тобир тарганаар томо боложо ба[й]на. Тиихэдэ байгша ондо үнеэн бү[...]риһөө 2000-һаа дээшэ литр [...] һааха уялга абаһан юм. Энэш[...] уялгань мүнөө һайнаар бэелүүлэ[г]дэнэ. Үбэлэй январь, февраль һ[а]ранuудта үнеэн бүриһөө үдэр бү[ри] 10 гаран литр һү һаажа байгаа.

— Һү һааха март һарын[...] түсэб гансашье би өөрөө дүүргэ[...] бэшэ, фермымнай бүхы һаалиша[д] дүүргэжэ шадаха,—гэжэ Долго[р] Жалсановна хэлэнэ.

1939 онһоо коммунист, мүнө[ө] КПСС-эй Түнхэнэй айкомой гэшүү[н] Долгор Жалсановна Юбухаев[а] иигэжэ долоон жэлэй түрүүшы[н] жэл—1959 онние ажалай амжа[л]таар эхилээд, ажал худэлмэри[...] арьбадхан, эсэшэ сусашагүйгөө[р] ажаллажа байна. Теэд ажалай[нь] хэдышье урагшатай, һайнаар я[...]жа байбашье, Долгор Жалсанов[на] энээгээрээ сэдьхэлээ дүүрэнэп[...] харин ажалай илалтада үш[...] хүрөөгүйб, үшөөл һайн амжа[лта] туйлаха хэрэгтэй гэжэ оролдо[...] ажаллана.

Гушан жэлдэ мал ажал дэ[э]рэ худэлһэн Тоорын түрүү һаали[шан] Долгор Юбухаевада өөрынгөө хү[н]дэтэ ажалай солые улам саашадаа алдаршуулхыень үнэн зүрхэнһ[өө] хүсэе.

Д. Шагдуров.

Коммунизм байгуулгын теоретическэ асуудалнууд

СССР-тэ социализм хүсэд дүүрэн, эсэслэн илаа

Манай орондо капитализмые дахин байгуулха, социалистическэ лагерине дабан илаха хүсэн мүнөө дэлхэй дээрэ үгы, социализм хүсэд дүүрэнээр илахаһаа гадна, эсэслэн илаа гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев түүхын удхашанартай мэдүүлгэ хэһэн байна. Энэ мэдүүлгыень совет хүнүүд, хилын саанахи олон нүхэднай гүнзэгыгөөр ханажа, омог баяртайгаар хүлеэн абаа.

Партиин XXI съездын хэһэн энэ тобшолол политическэ болон теоретическэ туйлай ехэ удхашанартай. СССР-тэ социализмын туйлаһан илалтануудай дүн гаргахаһаа гадна, коммунизм тээшэ хүн түрэлтэнэй дабшаха хараа шугамые заажа үгэнэ, манай агууехэ хэрэг илагдашагүй гэжэ совет хүнүүдтэ, дэлхэйн социалистическэ системын оронуудай бүхы ажалшадта бата этигэл түрүүлнэ.

Манай орондо социализмын хүсэд дүүрэн, эсэслэн илаһан хэрэг совет арадай жэшээлэшэгүй ехэ туйлалта, Коммунистическэ партиин политикын, марксизм-ленинизмын мүнхэ үзэл сурталнуудай һалбаран мандаһанай элитэ гэршэ мүн.

I.

Тус тус оронуудта социалистическэ обществые байгуулха, манай орондо социализмын хүсэд дүүрэн, эсэслэн илаха тухай асуудалые В. И. Ленин табижа, научнаар шиидхэһэн байха юм.

Илан мандаха социалистическэ революци капитализмын бүхы оронуудта, үгышье һаа, гол гол оронуудтань нэгэн доро болохо гэжэ научна коммунизмын эхи табигшад К. Маркс, Ф. Энгельс тоолодог байгаа һэн.

Энэ заабаринь тэрэ үедэ, капитализмын урган хүгжэжэ байһан үедэ зүб байгаа. Зүгөөр XX зуун жэлэй эхеэр дэлхэй дээрэхи байдал эрид хубилна. Урган хүгжэжэ байһан капитализм үмхирэн һандаржа, ухэлдөө хүрэхэ боложо, хүгжэлтынгөө һүүлшын шатада, империализмда ороно. Иимэ эрхэ байдалда капитализмын бүхы зүрилдөөнүүд шангадана, олон ондоо оронуудай экономическа болон политическэ талаараа тэгшэ бэшээр, бэе бэеһээ холо хойно, урид гаран хүгжэхэ хуули ёһон бүри хүсэтэйгөөр нүлөөгөө үзүүлнэ.

Империализмые, тэрэнэй эбсэшэгүй зүрилдөөнүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн элирүүлжэ, В. И. Ленин дэлхэйн түрүүшын дайнай жэлнүүдтэ шэнэ һургаал тодорхойлон зохёоно. Монополистическэ капиталай эзэрхэлгын үедэ социализм нэгэн доро бүхы оронуудта илажа шадахагүй, харин түрүүшээр олон бэшэ, үгышье һаа, оройдоо ганса капиталистическэ орондо илажа болохо юм гэһэн тобшолол тэрэ хэһэн байгаа.

Энэнь марксизмын шэнэ һургаал, социалистическэ революци тухай ленинскэ теори болоһон юм.

Түрүүшээр ганса орондо социализмын илаха тухай В. И. Ленинэй һургаал иимэ удхатай юм гэбэл: нэгэдэхеэр, худэлмэришэн анги политическэ засаг дайлан абаха, капиталистнуудые усадхаха арга боломжотой; хоёрдохёор, социалистическэ үйлэдбэрние эмхидхэхэ, социалистическэ обществые байгуулха арга боломжотой.

Социалистическэ революци тухай ленинскэ теори марксизмын асари ехэ туйлалта болохоһоо гадна, революционно худэлөөнэй хүгжэлтын һаруул һайхан харгы зам бүхы оронуудай худэлмэришэн ангида заажа үгөө, өөрынгөө национальна буржуазитай тэмсэхэдэнь тэрэнэй эдэбхи үүсхэлыень хүгжөөгөө, империализмын богоолшолгоһоо сүлөөрэн гараха арга боломжо заажа үгөө.

1917 ондо Россида болоһон Агууехэ Октябриин революци социалистическэ революци тухай ленинскэ теориин агууехэ хүсые, үнэн зүб байһыень, большевигүүдэй партиин стратеги болон тактикын сэсэн мэргэн, түгэс хүсэтэй байһыень баталан харуулаа.

II.

Агууехэ Октябриин һүүлээр партиин үмэнэ шэнэ байдал байгуулха асари ехэ зорилгонууд табигдана.

В. И. Ленин оронойнгоо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөн дэбжээхэ, нийтын ажабайдалые шэнэ ёһоор, социалистическээр шэнэдхэн хубилгаха тодорхой түсэб зохёоно. Ленинэй табиһан социализм байгуулха түсэб дотор ороноо индустриализацилха, худөө ажахыгаа коллективизацилха, культурна революци бэелүүлхэ тухай тодорхой заабари оролсоһон байгаа.

Оронойнгоо үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые һүр хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ, город болон худөө тосхондо шэнэ, социалистическэ үйлэдбэриин харилсаануудые байгуулха, советскэ обществын ангиин байгуулалтые үндэһөөрнь хубилгажа, мүлжэгшэ ангие үгы хэхэ, худэлмэришэд болон таряашадай холбоо барисаае, СССР-эй арадуудай хани барисаае, хани харилсаае бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ, арад олониитын ажана байдал, соёл культурые һайжаруулха — эдэ бүгэдэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэбэл, социализм хүсэд дүүрэн илаха гэһэн удхатай байгаа.

Ганса орон дотор социалистическэ обществые хүсэд дүүрэнээр байгуулха арга боломжо социализмын илалта тухай асуудалай нэгэ талань, орон дотороо шиидхэхэ талань гээшэ. Нүгөө талань уласхоорондын байдалтай холбоотой юм. Дэлхэйн буржуазиин добтолгые бута сохихо, бэеэ даанхай байдалаа, социализм байгуулагшадай амгалан ажалые хамгаалха хүсэн Совет гүрэндэ байха гү? Капиталистическэ хүреэлэлгын эрхэ байдалда Совет орон социализмын замаар хүгжэн дабшаха аргатай гү? Эдэ бүхы асуудалнуудта Ленин зүб харюу үгэхэдөө, тиимэ хүсэн, тиимэ арга бии гэһэн юм. Обществын хүгжэлтын ябасые, тэрэнэй шэглэлнүүдые, тэмсэжэ байһан уласхоорондын хүсэнүүдэй хубаарилагдан табигдаһанние шэнжэлэн тодорхойлходоо, социализмын эсэслэн илаха илалта гүйсэд шиидхэгдэхэ гэжэ Ленин урид хараалаа һэн. Тиихэ зуураа, социализмын эсэслэн илаха илалта хадаа дэлхэй дээрэ тэрэнэй илан мандалга гээшэ гэжэ Ленин харуулһан юм.

СССР-тэ социализм байгуулха талаар партиин ленинскэ хараа шугамда эсэргүүгээр ленинизмын хорото дайсад Троцкий, Зиновьев, Каменев болон бусадай шашалдаһаниинь мэдээжэ.

Партиин 1925 оной апрельдэ болоһон XIV конференци СССР-тэ капитализмые һэргээн бодхоолгодо шэглүүлэгдэһэн, Ленинэй һургаалда эсэргүү, меньшевигүүдэй үзэл баримталдаг шэглэл гэжэ тоолоод, троцкизмые эрид буруушаагаа һэн. Гадна СССР-эй худэлмэришэд болон таряашад манай орон доторхи буржуазине илажа, социалистическэ обществые хүсэд дүүрэн байгуулжа гүйсэд шадаха гэжэ тус конференци онсо тэмдэглэһэн байгаа. Гэхэтэй хамта социализмын эсэслэн илаха ябадал гэхэ гү, али буржуазна харилсаануудые дахин һэргэн бодхоохо аюулые бүри мүһэн зайсуулха ябадал дэлхэй дээрэ шиидхэгдэхэ юм гэжэ конференциин шиидхэбэринүүд соо заагдаһан байна.

Манай орондо социализм байгуулха арга боломжо тухай ас[уу]далаар эрид шанга тэмсэл парти[...] XIV съезд дээрэ (1925 оной [де]кабрь) болоһон юм. Съезд дэ[...] партиин ленинскэ жэнхэни ха[раа] шугамые Зиновьев болон Ка[менев] невай толгойлһон «шэнэ оп[по]зици» гэжэ нэрэтэй бүлэг бур[уу]шааһан байгаа.

Партида харша зиновьевецүү[д] съезд хатуу шанга сохилто [...]

Бэрхэшээлнүүдһээ тунхари[...] капитализмые һэргээн бодхоохо[...]һэн троцкистнууд болон зиновь[ев]цуудай үзэл бодолые элирхэй[...] буруушааха, манай орондо со[циа]лизм байгуулха тухай Ленинэй [...]рние баримталан баталха хэр[...] И. В. Сталинай «Ленинизмын а[суу]далнууд тушаа», «Октябриин р[ево]люци, ородой коммунистнуу[д] тактика» болон бусад зохёол[...] ехэ үүргэ дүүргэһэн юм.

Туйлай ехэ бэрхэшээлнүүдые, [...]гиин дайсадай зэрлиг хатуу з[...]гүүсэлтые дабан гараад, лени[н]һургаалда эсэргүү партиин дото[р] бүлэглэлнүүдэй худал хуур[...] үзэлые элирүүлээд, парти өөры[нгөө] нэгэдэлые бүхы талаһаань б[эхи]жүүлээ. Тиигээд социалисти[ческэ] общество байгуулха харгы [...]маар худэлмэришэн анги, ах[...]ша таряашад болон интеллигенц[...] хүтэлбэрилөө. Түүхын богон[...] болзор соо СССР дотор түгэс х[...]тэй социалистическэ индустри, [...]хозно байгуулалта тогтоогд[...] арадай ажахын бүхы һалбари[...] түрүү техникээр зэбсэгжүүлэ[...] Иигэжэ социализмын материал[...] техническэ үндэһэ һуури ба[й]лагдаа һэн.

...едакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

...шидхэхээр болоһон асуудал

...най Ярууныи совхозой хоёрдо... фермын тосхондо 140 гаран айл ...даг юм. Теэд клубпай тон бага... Суглаа, зүблөөнэй, кино, кон...туун болоходо айл бүхэнһөө нэ...ад хүн ерэбэл һууха зай олдо... болишодог. Хэдыхэн модон ...алиһаа бэшэ, клуб соо мүртэй ...з стол, стул, диван байхагүй.

... хада, зоной үсөөн байхада ...б даагшын тушаал хараалагдаа... байһан юм. Мүнөөшье тэрэл хэ...ээ клубнай эзэгүй, досоохи юу...гүдынь эбдэржэ, һандаржа, үгы ...жо байна.

...нөө коммунизм үргэн далайса...аар байгуулжа захалһан сагта ... томо, зоноор олон фермэдээ ...б барюулжа, тэрэнние дааха хү...е томилхо тушаа совхозой ди... болон партийна комитет һа...а табихаар сагынь болоо. Куль...о-гэгээрэлэй хүдэлмэрине тус...хүнэй эрхилжэ байдаггүй дээ...э ямаршье хэмжээ-ябуулганууд ...үргэгдэдэггүй, нютагай зон кино ...ад лэ дүүрэнэ. Ажалшад сүлөө...сагаа зохидоор, культурнаар ...гахэ аргагүй. Зарим залуу ..., жэшээлхэдэ, Бадма Доржиев, ... Хабаев гэгшэд ВЛКСМ-эй гэ...эй билет хармаанлажа ябаһан ... архидажа, забхайржа ябадаг ...лонхой.

...э фермэдэ соёл культурын хү...эрние һайжаруулха тушаа сов... партийна комитедэй секре... нүхэр Санжиев, аймагай куль...н таһагые даагша нүхэр Чими... гэгшэд зохихо хэмжээ абаха ...гэжэ найдагдана.

Ц. Жамсаранов.

...шэн юундэ үгыб?

...най Закаменай аймагай «Ком...ям» колхозой 2-дохи комплек... бригадада медпункт бии аад, ... фельдшер үнинэй үгы бай... Үбшэлһэн малшад, үбгэд, ...д медицинскэ туһаламжа ...ын тула Цакир тосхон ошохо ...й болоно.

...лхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ма... малшадта мүн лэ анхарал ...хандуулна. Ямар нэгэн яарал... туһаламжын хэрэгтэй болохо... түрүүшын хэрэглэлэй эм, зүйл...эндэмнай олдохогүй. Малша...хэрэглэхэ шухала зүйлнүүдэй ...хэ эмхидхэхэ гэжэ нүхэр Ма... оролдоногүй.

С. Шагдуров,
В. Эрдынеев,
колхозой гэшүүд.

...аясхалан хүргэнэб

...гэнтэ аюулта саа үбшэндэ ...тдэжэ, ухаан мэдэлээ алдажа, ... шэнжэшье гээһэн байгааб. ...йе аргалжа, энэ аюул үбшэн...эсэлэн эдэгээһэндэнь аймагай ...ицын врач Татьяна Ильинич... Осоровада үнэн зүрхэнһөө ...алан хүргэнэб.

...а зоной элүүр энхэ ажаһуу...дөө алба хэжэ, үни удаан ...дэтэ арюун замаар ябахыень ...а Ильиничнада хүсэнэб.

Шагдаржаб Цыванов,
Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

...энгэ.

Һургуулиинхидай һайшаалтай үүсхэл

Шубуу үсхэбэрилгэ олзотой ажал

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съезд шэнэ долоон жэлэй туршада мяха, һү, нооһо, үндэгэ болон бусад продукт улам ехээр абаха гол зорилго мал ажалтанай урда табиһаниинь мэдээжэ.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ комсомолшууд, залуушуул, һургуулиинхид ехэ үүргэ дүүргэлсэжэ байна.

ДЭМЖЭМЭЭР ҮҮСХЭЛ

Колхоз, совхозуудта шубуу үсхэбэрилжэ үгэхэ талаар Краснодарай хизаарай залуушуул, комсомолшууд, пионер-һурагшад патриотическа үүсхэл гаргаа һэмнай. Тус хизаарай Каневскэ районой Старо-Деревянковско дунда һургуулиин һурагшад нютагайнгаа айл бүхэндэ ябажа, 18 мянган үндэгэ суглуулаад, инкубацида тушаажа, дальбараа болгуулаа. Эдэнэр зунайнгаа амаралтын үедэ 30 мянга шахуу нугаһа тэжээжэ, 60-аад шахуу тонно мяха колхоздоо тушааһан юм. Иимэ амжалта туйлахань бэлэн байгаагүй. Һурагшад түбхын түрүүндэ олон ном уншаһан, мэргэжэлтэдэй, шубуу үсхэбэрилэгшэдэй лекци, элидхэл, хөөрэлдөө шагнаһан, зоотехминимумтэй танилсаһан байна. Нугаһадта гэр байра, нуур сөөрэм гэхэ мэтые өөһэдөө бэлдээ һэн. Тиигээд 240 һурагшадһаа бүридэһэн шубуу үсхэбэрилхэ 23 звено Каневскэ район соо эмхидхэгдээ бэлэй. Тэдэнэр 183 мянган нугаһа тэжээжэ, колхозуудта тушааһан байгаа. Мүнөө манай орон дотор краснодарайхидай үүсхэлые халан абаха гэһэн патриотическа хүдэлөөн дэлгэржэ эхилээ.

Манай республикын залуушуул, комсомолшууд болон пионер-һурагшад краснодарайхидай һайн һайхан үүсхэл дэмжэжэ, Байгал шадар шубуу үсхэбэрилжэ болохогүй гэлсэдэг үрэгүй хөөрэлдөөнэй бурууе тодоруулжа захалаад байна. Залуу үеын хүнүүдэй гаргаһан шэнэ үүсхэл, оролдолгые олониитын һайшаахань дамжаггүй.

МАНАЙ ЭНДЭ ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛЖЭ БОЛОХО ГҮ?

Шубуу үсхэбэрилхэ арга боломжо манайда дүүрэн бии. Жэшээнь, Байкало-Кударын аймагай Корсаковска дунда һургуулиин һурагшад шубуу үсхэбэрилгөөр зарим тэды дүй дүршэлтэй болонхой. Эндэхи комсомолшууд, пионернүүд нёдондо зундаа 4 мянга гаран нугаһа тэжээжэ, колхоздоо ехэ туһа хүргөө юм. Һурагшад шубуу үсхэбэрилгын кружок эмхидхээд, шубуу харууһалха, тэжээхэ онол аргатай танилсаһан байна. Нугаһа, элдэб тэжээмэл шубуу зундаа уһа сөөрэм соо байлгажа эхилээ һэн. Һурагша бүхэн даабарита ажалдаа абьяастайгаар хандадаг байгаа.

Теэд хэнэйшье мэдэһээр, илангаяа шубуунай ашаг олзые дээшэлүүлхэ хэрэг зоотехнигэй заабаряар эмхидхэгдэхэ ёһотой бшуу. Тиимэһээ шубуунай фермэнүүдтэ эрдэмтэй, даабарита ажалдаа дуратай хүнүүдые хүдэлгэхэ шухала. Колхоз бүхэнэй комсомолой организаци шубуунай фермые шефтээ абахаһаа гадна, түрүү комсомолшуудаа тэндэ ажаллахыень эльгээхэ ёһотой. Тиигэбэл—амжалта заатагүй туйлагдаха.

ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛХЭ ЗАРИМ ЗААБАРИНУУД

Шубуу үсхэбэрилэгшэдэй эгээл шухала зорилго юуб гэхэдэ, эхэ шубуудаа олоор үндэгэлүүлхын тула тэдэнээ зоотехниин заабаряар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэй. Шубуунай мяха элбэгээр абалга шубуудай үндэгэлэсэһөө дулдыдадаг байһыень түрүүшүүлэй дүй дүршэл гэршэлэн харуулна. Тиимэһээ шубуудайнгаа үүлтэр һайжаруулха хэмжээ абаха шухала. Эхэ шубуудта ороохоноһоо гадна витамин, минерал ехэтэй элдэб тэжээл эдюулдэг байбал, үндэгэ олоор гаргадаг гээшэ. Шубуудтаа эдюулхэ ороохонойнгоо заримыень бутаруулаад, мяха шанаһан шүлэнтэй худхажа эдюулхэдэ, шубууд бүри олоор үндэгэлдэг.

Шубуунай эдихэ хоолой үнэ сэнгые химдаруулха шухала. Манай эндэхи нуур, сөөрэм, нуга газар, гол горхонууд хорхой шумуул, загаһа жараахай, баха сохоор, мүн тала газар—шоргоолзоной бута гэхэ мэтээр элбэг бшуу. Эдэ бүгэдые ханамжатайгаар суглуулжа, шубуудта эдюулхэдэ, үндэгэ олоор гаргадаг байгаа юм. Тиигэжэ ороохон, талхан гэхэ мэтые алмаха арга боломжо колхозуудта олдохо байна. Хүдөөгүүр шубуудай хоол суглуулха хэрэгтэ үхибүүдые, илангаяа һурагшадые элсүүлхэ шухала.

Үбэлэй сагта шубуудые ходо сэбэр, һалхидуулагданхай байрада барихаһаа гадна, үдэр бүри газаашань гаргажа, агаарта ябуулха. Тунгалаг агаарта, наранай гэрэлдэ һэргэһэн шубуудай бэе һайжардаг, түргөөр тэнжэдэг, үндэгэ олоор гаргадаг байһаниинь элирэнхэй. Тэрээнһээ гадна электрын, керосинай лампын гэрэл шубуунай байра соо оруулагдаха ёһотой. Зүгөөр шубуудые сүүдхэ соо 13—14 часһаа удаан тиимэ гэрэлдэ байлгажа болохогүй.

Шубуунай мяха ехээр абалгын амжалтань һайн харууһан, эдеэлүүлгэнһээ гадна, сэбэр дулаан байраһаа дулдыдаха. Нарай дальбараануудай байрые таарамжатай зохидоор байлгаха хэрэгтэ анхарал хандуулха шухала. Юундэб гэхэдэ: тахяагай дальбараанууд һара соо, нугаһанай—20 үдэр соо дулаахан байрада даб дээрэ тэнжээгдэхэ ёһотой. Тиимэһээ байрануудыень электрын пеэшээр гү, али шабар пеэшээр дулаасуулдаг байбал һайн.

Дальбараануудай һаратай болоторнь шорой тооһогүй, үйрүүлэгдэнхэй хуурай ороохоор тэжээхэ, үшөө һү, творог үгэлсэхэ. Һүүлээрнь томо шубуудтайнь суг эдеэлүүлжэ һургахада болохо. Дальбараануудые түргөөр тэнжээхын тула ходо эдеэлүүлжэ байха. Гэхэ зуура дальбараагай хотын уйтан хадань, үйрүүлэгдэһэн тэжээл хоол бага багахаар эдюулхэ, сэбэр уһа уулгаха хэрэгтэй юм.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ХҮНДЭТЭЙ ЗОРИЛГО

Манай республикын малшад хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ зорилгоор долоон жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ олоороо оролсонхой. Мяха бүри ехээр абадаг болохо хэрэгтэ шубуу үсхэбэрилгэ шухала һуури эзэлхэ байна.

Гэхэ зуура үбэлдөө, хабар эртүүр бээжэһэн дальбараануудай оло үндэгэлдэг эхэ шубууд болодогынь түрүү ажахынуудай дүй дүршэлһөө тодорно. Тиимэ тахяанууд намартаашье, үбэлдөөшье үндэгэлжэ байдаг.

Манай республикын комсомолшууд, залуушуул, бүхы һургуулиинхид эхэ шубуудай фермэнүүдые эмхидхэхын хэрэгтэ хаба шадалаа, мэргэжэл шадабаряа зорюулхань лабтай.

1 миллион шубуу үсхэбэрилхэ гэһэн социалистическэ уялгаяа республикын залуушуул, комсомолшууд амжалтатайгаар дүүргэхэ байһандань найдахаар. Манай совет залуушуул хэлэһэн үгэдөө хүрэхэл байха!

М. Дульбеева,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

Алцагай һурагшадай ажал

Һурагшадые ажалда һургаха талаар Ториин аймагай Алцагай долоон жэлэй һургуулида горьтой хүдэлмэри хэгдэнэ. Эндэхи 5—7-дохи классуудай һурагшад нёдондо 4×5 метр хэмжүүртэй шэнэ кухни бариһан юм. Һурагшад 5 бүлэг болон хубаараад, долоон хоног соо ээлжээгээр нэгэ үдэр ажаллаа.

Шэнэ кухнидань хирпиисэ ехээр хэрэгтэй болоһон байгаа. 7-дохи классай һурагшад Владимир Раднаев, Дамдин-Суран Карпушкеев, Дондок Буянтуев болон Николай Дабаев гэгшэд зунай туршада 4000 хирпиисэ сохижо бэлэн болгоһон юм.

Мүнөө ахалагша классуудай һурагшад барилгын модо бэлэдхэжэ байнхай. Һаяхан тэдэнэр багша Ц. Р. Сабсаевай хүтэлбэреэр воскресник хэжэ, 125 модо отолоо. Үйлэдбэриин түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор энэ жэлдэ өөһэдын хүсөөр столово бариха зорилготой. Столово кухни хоёрынь 9 метр утатай, нилээд томо байшан болохо юм.

5—7-дохи классуудай һурагшад Очир-Дабаан гэжэ газартахи һүһаалиин фёрмын тугалнуудые харууһалдаг. Тэдэнэр үдэр бүри үглөөнэй 8 часһаа үдэшын 7 час болотор тэндээ ажаллана. Энэ үедэ хүдэлхэ һурагшад хэшээлһээ сүлөөлэгдэжэ, фермэдээ ошодог.

Тугалнууд зоотехниин заабаряар харууһалагдана. Үдэр бүри дэбисхэрынь хуурайлагдана. Тугалнууд эхэһээ һалгаагдажа тэжээгдэдэг тула зоотехнигэй табиһан графигай ёһоор эдеэлүүлэгдэдэг. Һурагшадай харууһалдаг 10 гаран тугал 10 хоног бүридэ шэгнэгдэнэ. Энэ хугасаада тугалнууд сүүдхэдээ дунда зэргээр 200 граммаар шэгнүүрэө нэмэнэ. 6-дахи классай һурагшад Цыренов Б-О., Осоров С., 7-дохи классай һурагша Раднаев В., 5-дахи классай һурагша Гуржапова Е. гэгшэд оролдосотой һайнаар ажаллана.

Эхин классуудай һурагшад огород дээрээ шэбхэ, шубуунай аргал гаргажа байнхай. Мүн кукуруза тарижа ургуулхань.

Ингэжэ Алцагай долоон жэлэй һургуулида (директорынь нүхэр М. Д. Цаганов) һуралсалые ажабайдалтай нягта холбоотой болгохо тухай партиин XXI съездын заабариие бэелүүлжэ байнхай.

Д. Дугаров,
И. Чердонов.

Гурбан жэлэй соёлой добтолго

Баргажанда юун хэгдээб?

Баргажанайхид соёл культураяа улам дээшэлүүлхэ добтолгодо оролсоод, үнгэрһэн һаранудта зарим тэды амжалта туйлаа. Анха түрүүн аймагай, сельскэ, сомоной Советүүдэй сессинүүдтэ, КПСС-эй айкомой пленум дээрэ, предприяти, эмхи зургаан болон колхозуудай хамтын суглаанууд дээрэ энэ асуудал хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаһан юм.

Мүнөөдөө эндэ юун хэгдэжэ байнаб? Үнгэрэгшэ жэлдэ барилга хэхын тула нэгэ миллион 830 мянган түхэриг гаргашалагдаа. 2 клуб, 6 улаан булан, 5 һургуули, 25 бани, 2 стадион, хамтын 6 байра, амаралтын байшан, больница, нарайлалгын гэр, хэдэн магазин болон бусад барилганууд нёдондо бэлэн болгогдоһон юм. Колхознигой бүлэ бүхэниие радиотой болголгодо ехэ анхарал хандуулагдаа. Тиигэһэнэй ашаар 610 гэртэ радио оруулагдаһан байна.

Хүдөө тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо зорилгоор нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Гурба мянга гаран метр утатай палисаднигууд баригдаһан, мянга табан зуун элдэб модод һуулгагдаһан байха.

Хуушарһан гэр, байшангууд (Баргажанай, Баянголой Культурын байшангууд, Максимихын эхин һургуулиин гэр) үргэдхэгдэжэ, хүсэд һэльбэгдэн заһабарилагдаа.

Һүүлэй хахад жэл соо аймагай соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд хүдэлмэрээ хараа байса һайжаруулаа. Тэндэхи хүдэлмэрилэгшэд хэһэн ажал тухайдаа хамтын суглаанууд дээрэ тоосоод, бараг һайн сэгнэлтэдэ хүртэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлэй хугасаада колхозууд болон предприятинуудаар 400 концерт харуулагдаа. Тэдээндэнь 630 хүнһөө бүридэһэн уран һайханай 18 бүлгэм хабаадалсаба. Культурын хүдэлмэрилэгшэд асуудал болон харюугай үдэшэ олоор үнгэргэдэг болонхой. Уран һайханай бүлгэмүүд хоорондоо харилсажа, концертнүүдые табина. Жэшээлхэдэ, Баргажанай леспромхозой, загаһанай комбинадай эдэбхитэд колхозуудта гаража, 20 концерт харуулһан, колхозойхидынь харюудаа айлшалжа, зүжэг наада табиһан байна.

Уран һайханай бүлгэмүүдэй харалгада бэлэдхэл ябажа байнхай. Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд культбазаа жэшээтэ һайнаар гоёон шэмэглэхын, хүдэлмэриень һайжаруулхын түлөө мүрысөө эмхидхээ. Эрхимлэһэн культбазануудта колхозой правлениин, парторганизациин зүгһөө патефон, радиоприемник, биллиард гэхэ мэтэ шан барюулагдана.

Нёдондо «Луч правды» гэһэн гэрэл газетэ түрүүшынхеэ гарадаг болоһо, һайшаагдан угтагдаа һэн. Газетын 3-дахи номер «Авангард» колхозой малшадта зорюулагдаһан байгаа. Долоон жэлэй эхинһээ һү ехээр һаахын түлөө ямараар тэмсэжэ байһаниинь тэндэ харуулагдаа. Һайн талаһаа гадна, дутуу дундануудые саг дары элирүүлжэ, усадхаха хэрэгтэ туһална.

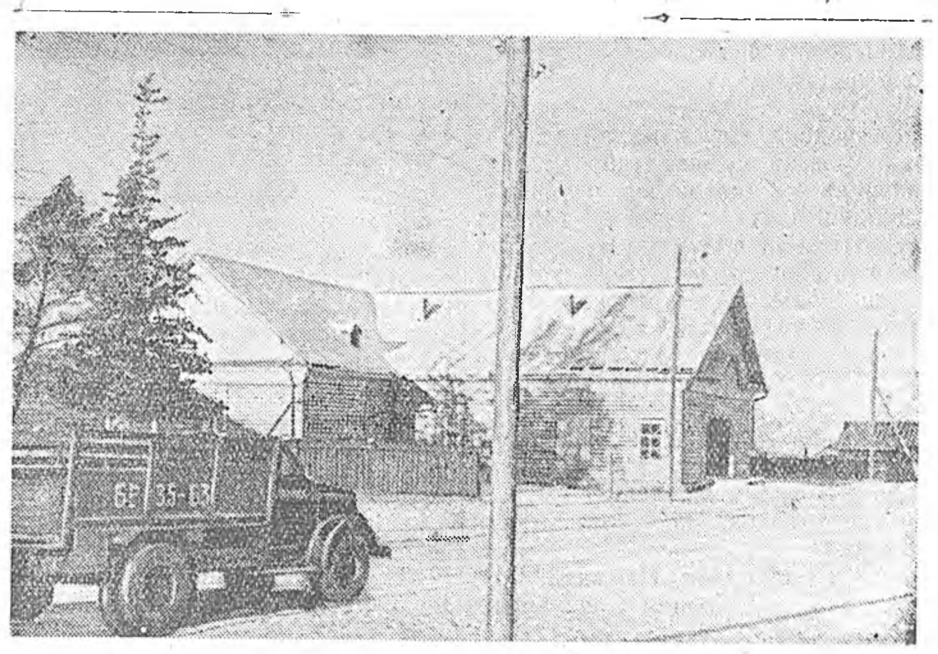
1958 ондо урда урдынхиһаа һураггүй олон ном аймаг дотор худалдагдаа. Мүн энэ жэлдэ газетэ, журналнууд олоор захигдаа. Культурын хүдэлмэрилэгшэд айл бүлэнүүдээр ябажа, өөрын библиотекэ хайшан гээд бүридүүлхэб, хаанаһаа номуудые абахаб гэжэ зааһан, элдэб асуудалаар хөөрэлдөө хэһэн байна.

Медицинын хүдэлмэрилэгшэд ариг сэбэрые ходо шалгажа, санитарно-һэргылэлгын хүдэлмэри үдэр бүри ябуулна.

Колхозой парторганизацинууд нютагуудтахи Советүүдтэй хамта тосхонуудтаа үйлсын комитедүүдые байгуулна. 3 — 5 хүнһөө бүридэһэн иимэ комитет Баянголой сельсоведтэ, мүн Баргажанай леспромхоздо эмхидхэгдэһэн эхэнэрнүүдэй комитет муу бэшээр хүдэлнэ. Аймаг дотор лекци олоор уншагдадаг болоо, шанарынь һайжаржа байнхай.

Гэхэ зуура соёлой добтолгын талаар дутагдалнууд үшөөл олон бии. Барилгын хүдэлмэри унжагайруулагдана, культурын зарим хүдэлмэрилэгшэд эдэбхи үүсхэл багаар гаргана, соёлой асуудалда анхарал хүсэд хандуулнагүй. Эдэ бүгэдэ дары усадхагдабал, соёл культураяа хараа байса дээшэлүүлхэмнай лабтай.

А. Ештокин, КПСС-эй Баргажанай айкомой агитаци, пропагандын таһагые даагша.

Зураг дээрэ: Баргажанай аймагай Үүрэг тосхондо баригдаһан клуб.
А. Мантаевай фото.

...ай урда тээхи табанжэлнүү...түсэбүүдые амжалтатайгаар ...эһэнэй ашаар 1936 ондо со...м Советскэ Союзай арадай ...да илан мандаа. Городто...үдөө тосхондошье шэнэ, со...стическэ үйлэдбэриин харил...д илаа, үйлэдбэриин хэрэг...д ниитын зөөри болгогдоод, ...листическэ байгуулалтын хэл...эгүй үндэһэ һуури болон бэ...үлэгдээ. Манай оронд хүниие ...эн дарладаг бүхы хүнүүд үгы ... мүлжэлгэ болон үндэһэ ...най дарлалтын шалтагаанууд ...оо усадхагдаа.

...тэжэ ороной экономическа ...лые үндэһөөрнь хубилган шэ...эһэнэй ашаар советскэ общест...нгиин байгуулалта эрид ху... Мүлжэгшэ анги үгы болоо. ...мэришэн анги, колхозно та...а болон интеллигенци, СССР-...ын үндэһэ яһатан Коммунис...э партиин хүтэлбэри доро ...н, агуу ехэ ажалша бүлэ бо...ийжөө.

...иалистическэ байгуулалтын ...хүдэлмэригүйдэлгэ, арад оло... үгырэл, ядарал усадхагдаа, ...ай ажана байдалай, соёл куль...н хэмжээн туйлай ехээр һал...н хүгжөө.

...тиин XVIII съездын (1939 он) ...эһэнэй ёһоор, СССР хүгжэл...и шэнэ шатада, социалистиче...щество байгуулжа дүүргээд, ...змда шэлжэн орохо шата... юм. Советскэ Союзда ...м хүсэд дүүрэнээр илажа, ...радай түүхэдэ үзэгдөөгүй ...-политическэ нэгэдэлые ...ээ, Коммунистическэ партиин туг доро, тэрэнэй хүтэлбэри доро жагсан байхысэнь хангаа.

Иигэжэ агууехэ хүсэ шадал гарган тэмсэһэнэй ашаар совет арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро шэнэ общество—социализм байгуулаа һэн. Энэнь СССР-тэ социализмын хүсэд дүүрэн илаха арга боломжо тухай Ленинэй теориин агууехэ хүсые, үнэн зүб байһыень бодото хэрэг дээрэ баталан харуулаа.

III.

Манай Эхэ орон 25 гаран жэлэй туршада дэлхэй дээрэ хүдэлмэришэн, таряашадай социалистическэ гансахан лэ гүрэн байжа, капиталистическэ хүреэлэлтэ соо оршоһон байгаа. Иимэ эрхэ байдалда Совет орон һүр хүсэтэ хэрэм шэнги тойроод байһан империализмын хархис хүсэнүүдые һүрдөөдэг һэн. Тингэбэшье империализмын зүгһөө добтолон орохо аюулһаа тэрэ зайсаагүй бэлэй. Империалистическэ хархис хүсэнүүдэй зүгһөө дайлан орохо саг үргэлжын аюулһаа, капитализмые һэргээн бодхоохо һэдэлгэһээ Советскэ Союзай зайсаагүй байһан сагта, СССР-тэ социализм эсэслэн илаа гэжэ тооложо болохогүй байгаа.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр уласхоорондын байдал үндэһөөрөө хубилаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Советскэ Союзай туйлаһан түүхэтэ илалта дэлхэй дээрэхи байдалые горьтойгоор хубилгаһан юм. Империалистическэ системэһээ Европа болон Азиин хэдэ хэдэн оронууд таһаран һалаа. Эдэ оронуудай ажалшад марксистско-ленинскэ партинуудай хүтэлбэри доро арадай демократическа байгуулалта байгуулаад, шэнэ общество байгуулгын харгы зам дээрэ бата бэхеэр гарана. Хитадта арадай революциин илалта, тиигээд Хитадай Арадай Республикые байгуулһан ябадал Агууехэ Октябриин һүүлээрхи эгээн ехэ удха шанартай ушар хэрэгүүдэй нэгэн мүн болоно.

Социализм нэгэ ороной хилэ доторһоо хүгжэн гаража, дэлхэйн системэ болонхой. Тиихэдээ дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриие үндэһөөрнь хубилгаа. «Манай орон капиталистическэ хүреэлэлтэ соо байхаа болинхой,—гэжэ КПСС-эй XXI съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо Н. С. Хрущев хэлэнэ.—Дэлхэйн хоёр ниитэ системэ бии: хосоржо байһан капитализм ба хүсэн түгэсөөр ургажа байһан социализм. Социализмые бүхы оронуудай ажалшад дэмжэнэ».

Мүнөө сагай эрхэ байдалда манай орониие капиталистическэ хүреэлэлтэ соо байна гэжэ хэлэхын аргагүй. Манай орон 12 гүрэнтэй хүршэ болон һууна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда эдэ оронууд (Монголһоо бэшэниинь) капиталай засаг доро байһан юм. Мүнөө тэдэнэй долоониинь (Польша, Чехословаки, Румыни, Венгри, Хитад, Монгол, Корейн Арадай Демократическа Республика) социалистическэ лагериин оронууд болоно.

1958 оной мартда «Фигаро» гэжэ Франциин газетын корреспондентэй Н. С. Хрущев хөөрэлдэхэдөө ингэжэ хэлээ һэн: «Мүнөө хэн хэнээ хүреэлжэ байһаниинь мэдэгдэнэгүй: социалистическэ гүрэнүүдые капиталистическэ оронууд хүреэлнэ гү, али социалистическэ гүрэнүүд капитализмые хүреэлнэ гү. Социалистическэ оронуудые долгилжо байһан капиталистическэ далай соохи ольтирог шэнгеэр хаража болохогүй. Бүхы дэлхэйн хоёр хахад миллиард хүн зоной миллиард шахуунь социалистическэ оронуудта ажаһууна. Тиихэдэ бусад оронуудай хэды олон хүнүүд социализмын тала барина гээшэб!»

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ социалистическэ системын ажахы бүмбэрсэг дэлхэйн газарай 17 процентые, бүхы хүн зоной 8 процентые, дэлхэйн промышленна продукциин 10 шахуу хубиие эзэлдэг байгаа. Мүнөө социалистическэ оронууд манай газар дэлхэйн 26 процентые эзэлнэ. Тэндэнь хүн түрэлтэнэй гурбанай нэгэ хубинь ажаһууна. Дэлхэйн промышленна үйлэдбэриин гурбанай нэгэ хуби, дэлхэй дээрэ абтадаг орооһо таряанай хахадынь шахуу, дэлхэй дээрэ суглуулагдадаг хлопогой 43 процентнь социалистическэ оронуудай хубида хүртэнэ.

Мүнөө Советскэ Союз промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээнэй талаар Европодо нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ—хоёрдохи һуури эзэлнэ. 1958 ондо СССР-эй промышленна продукци Франциин, Англиин, Баруун Германиинхиһаа (гурбуулыень хамтаруулаад абахада) үлүү гаранхай. 1950—1958 онуудта Хитадай Арадай Республика промышленна үйлэдбэреэ, тухайлхада, 10 дахин ехэ болгоо. 1958 ондо социалистическэ оронуудай промышленна үйлэдбэри бүхыдөө 1937 онойхиһоо 5 дахин ехэ болоо.

Партиин XXI съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые дүүргэхэ болон үлүүлэн дүүргэһэнэй ашаар, тэрэшэлэн арадай демократиин оронуудай экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөһэнэй ашаар дэлхэйн социалистическэ системын оронууд бүхы дэлхэйн промышленна продукциин хахадһаа үлүүень үйлэдбэрилдэг болохо юм. Ингэжэ хүн түрэлтэнэй ажал хэрэгэй шиидхэхы һалбари—эд хэрэгсэл үйлэдбэрилхэ талаар дэлхэйн капитализмын системэһээ дэлхэйн социализмын системын булюу һайн байһаниинь хангагдаха.

Капиталистическэ оронуудай экономико жэгдэ бэшээр, бэе бэеһээ гээгдэжэ, мүн али нэгэниинь холо урид гаран хүгжэдэг, тиихэдээ хүсэтэй нэгэниинь диилэжэ гарадаг байха юм. Тиихэдэ социализмын дэлхэйн системын гүрэнүүдэй экономико түсэбэй ёһоор, тааруу зохидоор, пролетарска интернационализмын, сүлөөтэ арадуудай нүхэр ёһоной хани харилсаанай болон харилсан туһалалсаха ёһо гуримай үндэһэ һуури дээрэ хүгжэнэ. Тиимэ дээрэһээ бүхы социалистическэ оронуудай экономическа болон соёл культурын хүгжэлтын хэмжээн ниитэ дээрээ адли боложо байха. Тиигэжэ тэдэнэр коммунизмын дээдэ шатада удаа дараалан нэгэн доро орохо болоно. Капитализмын дэлхэйн системые һуладхааһан тон ехэ удха шанартай ушар хэрэг гэхэдэ, Зүүн зүгэй арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн мүн болоно. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр миллиард 400 миллион хүн колониальна дарлалтаһаа мултаржа бэеэ даагаад, хүгжэхэ харгы замда ороо. Урдань колониальна болон бэеэ даагаагүй оронууд—Инди, Индонези, Бирма, Малай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика, Марокко, Тунис болон бусад үсэд шангаар тэмсэжэ, бэеэ даанхай байдалые буляан абаа. Энэ хадаа империалистическэ лагерьта эсэргүүсэжэ байһан эб найрамдалай хүсэнүүдэй горьтойхоноор ургаһан бэхижэһэниие харуулна.

Гэбэшье Совет орон, социалистическэ ондоо ямаршье орон шэнги империалистическэ гүрэнүүдэй зүгһөө дайгаар добтолон орохо аюулһаа зайсаагүй гээшэ. Теэд бидэнэр ямаршье дайсанай, ямаршье добтолгые бута сохихо хүсэ шадалтайбди. Советскэ Союзай, мүн бусад социалистическэ оронуудай экономико болон соёл культураа хүгжөөхэ түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэхэдэ обществын ажабайдалһаа дайе зайсуулха бодото арга боломжо байгуулагдаха байна. Дайн хадаа уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ зэбсэг байхаяа болихо юм.

* * *

Ганса орон дотор социализм байгуулха арга боломжо тухай, СССР дотор социализмын хүсэд дүүрэн, эсэслэн илаха тухай түүхэтэ асуудалые обществын хүгжэлтын ябаса шиидхээ. Совет арад Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро туйлаһан амжалтадаа тогтонгүй, коммунистическэ обществын үүдые бата найдамтайгаар нээжэ байна.

С. ЛЕВИТИН.

Шэнэ мэргэжэл шудалаад...

Нина Будаева һаяхан болотор Кяхтын ээрэлгын-трикотажна фабрикада барилга хэлсэдэг байһан юм. Тиихэдээ үетэн нүхэдтэеэ хамта хирписэ, шабар зөөлсэдэг, бусад ажалда ябалсадаг байгаа.

Уданшьегүй Омск город һуралсахаяа ошобо. Ерэһэнэйнгээ удаа дахяад барилга дээрэ хүдэлбэ. Мүнөө болоходо Нина басаган ленточнэ машинада утаһа һубигшаар ажаллана. Тэрэ машинань холстын 16 лентэ нэгэдхэн һубидаг байха юм. Энэ тиимэшье хүнгэн ажал бэшэ. Гэбэшье, нүхэр Будаева тэрэ хүдэлмэриие түргэн шудалжа, бүтээсэтэйгээр хүдэлдэг болоо. Шэнэ мэргэжэл шудалһан энэ басаган үдэр бүхэнэйнгөө даабари 110 процент дүүргэнэ.

Зураг дээрэ: Нина Будаева ажаллажа байна.

С. Климовэй фототекст.

Мэргэжэлтэй повар

— Аймагайнгаа центр ошоходоо чайнада орожо, садатараа эдеэлхэ байна даа. Юрэдөө элдэб үнгын эдеэн амтатайгаар бэлдэгдэһэн лэ байдаг,—гэжэ Ахын аймагай зарим колхознигуудай хэлсэдэг дэмы бэшэ юм. Эндэхи чайнын ахалагша повар Софья Петровна Педонова ниитын эдеэ хоолой предприятида хүдэлмэрилжэ эхилһээр 20 гаран жэл болоо. Энэ үе соо тэрэ эдеэ буйлуулгаар ехэхэн дүй дүршэлтэй боложо, ажалшадай зүгһөө һайшаалда хүртэдэг болонхой.

Софья Петровна ажалшадай эрилтые һайнаар хангахын тулада бүхы шадабари мэргэжэлээ гаргадаг, бэлэдхэдэг, эдеэ хоолойнгоо үнэ сэнгые химдаруулхын, ариг сэбэрые сахихын түлөө хододоо оролдодог байна. Хүдэлмэриингөө баян дүй дүршэлдэ залуушуулые һургаха гэжэ эрмэлзэдэг. Үнгэрэгшэ намар худалдаа наймаанай һургуулиин кулинарна отделениие дүүргэһэн Галина Николаева гэжэ залуухан басаган Ахын аймаг хүдэлмэрилхэеэ ошоо һэн. Тэрэ басаган нүхэр Педоноватай хэдэн һара соо сугтаа хүдэлмэрилөөд байхадаа мэргэжэл ехэтэй поварой хүдэлмэриин баян дүй дүршэлдэ һуралсажа, элдэб зүйлэй эдеэ хоол амтатай һайнаар бэлэдхэдэг болоо.

Софья Петровна Педонова ниитын эдеэ хоолой хүдэлмэридэ олон жэлдэ хабаадалсаһанайнгаа түлөө аймпотребобществынгоо правлениин шанда хэдэн дахин хүртэһэн, грамотаар шагнагдаһан байна.

К. Данилов.

Алас Дурнын шатаршадай мүрысөөн

БЛАГОВЕЩЕНСК. Шатараар оронойнлай Алас Дурнын область, республиканууд хоорондын мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Дүрбэдэхи турта манай шатаршад наадаагүй. Тэндэ хойшолуулагдаһан партинууд үргэлжэлүүлэгдээ. Энэ турай удаа Яхадай АССР-эй команда 24-һөө 18 очкотой, Примориин, Хабаровскын, Магаданай шатаршад туд бүридөө 13 очкотой болоод байгаа. Тиихэдэ Бурядаймнай шатаршад хуушаараа 11,5 очкотой байба.

***

Нааданай түрүүшын хахад үнгэржэ, табадахи тур наадалга болобо. Энэ турта республикымнай шатаршад хабаровскынхидтай тулаба. Эндэ манай шатаршадай дүрбэниинь шүүгээ, нэгэниинь тэнсээ, нэгэниинь алдаа. Турай һүүлээр яхадайхид 20 очкотой, Бурядай шатаршад 14,5, Приморин, Хабаровскын шатаршад 14—14 очкотой болоод байгаа.

***

Турай үнгэргэгдэхэ бүхэндэ тэмсэл улам шангадана. Манай шатаршад Яхадай командатай тулаа. Эндэ Игумнова, Гармаева, Могордоев, Сампилов партинуудаа шүүгээ. Тиихэдэ Сумкин Берсутский хоёр шүүгдээ.

***

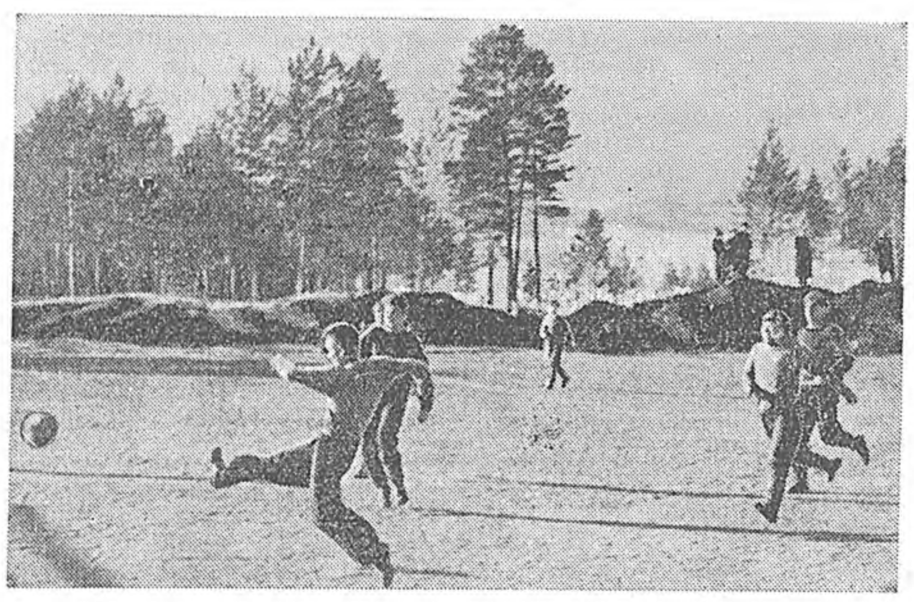
Долоодохи турта манай шатаршад Тувагай командатай уулзаа. Тэдэниие 4:2 тоотойгоор шүүбэшье, нааданай түрүү зэргэдэ гаража шадаагүй. Эндэ Сумкин Берсутский хоёрнай алдажархёо. 24 очкотой болоһон Примориин шатаршад турнирай түрүү зэргэдэ гараба. Тэдэнһээ нэгэ очкогоор гээгдэһэн манай шатаршад хоёрдохи һуурида ябана.

***

Наймадахи тур, мүн хойшолуулагдаһан партинуудые наадалга болоо. Бурядай шатаршад амурайхидтай уулзаба. Энэ турта манай команда нүгөөдүүлээ 4:2 тоотойгоор илаһан байна. Наймадахи турай удаа Примориин шатаршад 28,5, Бурядай—27,5, Яхадай—24, Хабаровскын команда 22 очкотой болоод байба. Һүүлшын юһэдэхи турта манай команда Магаданай командатай, приморинхид Сахалинай шатаршадтай уулзаха байна.

А. Игумнов.

Футболистнуудай түрүүшын уулзалга

Хабарай урин дулаанай саг ерэжэ, футболоор мүрысэхэ хаһа дүтэлэнхэй байна.

Манай республикын футболистнуудай суглуулагдамал команда орон доторoo «Б» классай шатада ородог гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ тус командын коллектив зональна олохон мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаашье һаа, һайн амжалта туйлажа шадаагүй һэн. 1959 оной спортивна сезондо манай футболистнууд үнгэрэгшэ жэлэйнгээ алдууе дабтахагүй гэжэ шиидээд, бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэжэ байна.

Дээдэ Онгостойн амаралтын байшанда тэдэнэр байрлажа, спортивна шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргажа байна.

Командын занятяа үнгэргэдэг талмай саһанһаа үни хада сэбэрлэгдэнхэй. Үшөө эртэшье һаань, республикын суглуулагдамал командын футболистнууд «Байкал» командынхидтай һаяхан уулзаһан байна. Энэ уулзалга футболистнуудай командануудай бэлэдхэлэйнгээ хүдэлмэриие ямараар үнгэргэжэ байһыень харуулаа. Энэ уулзалгада 3:1 гэһэн тоотойгоор республикын суглуулагдамал команда илаа.

Зураг дээрэ: футболистнуудай тулалдаанай үе.

Л. Хайдуровай фототекст.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Советскэ Союзай правительственна делегациин Индидэ ошоод байһан тухай

ДЕЛИ, мартын 17. (**ТАСС-эй тусхай корр.**). Джамму болон Кашмир штадта аяншалһанайнгаа һүүлээр, советскэ правительственна делегаци мүнөөдэр Делидэ бусажа ерээ. Джамму болон Кашмир штадай премьер-министр Гулям Мохаммед Бахши, бусад тусхай тушаалта хүнүүд советскэ правительственна делегациие Сринагарай аэродром дээрэһээ мордохуулаа.

Дели бусажа ябаха замдаа советскэ правительственна делегаци Джамму городто—Джамму болон Кашмир штадай үбэлэйнь ниислэлдэ хүрэһэн байна. Штадай правительствын министрнүүд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд Джаммудахи аэродром дээрэ советскэ правительственна делегациие угтаа. Городой хүн зон советскэ правительственна делегациие хани халуунаар угтаһан байна. Аэродромһоо штадые толгойлогшын ажалладаг байшан хүрэтэрхи замдань советскэ делегациин гэшүүдые городой олон түмэн хүн зон амаршалһан байна. Хаа хаанагүй бодхогдоһон аркануд Советскэ Союзай правительственна делегациин гэшүүдэй, индо-советскэ хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэнхэй байгаа. Джамму болон Кашмир штадые толгойлогшо Садар-и-Рийасат Ювараджи Каран Сингх сайлалга хэжэ, правительственна делегациин гэшүүдые хүндэлөө. Правительствын министрнүүд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд сайлалга дээрэ байлсаа.

Е. Егоров.

Москвагай металлистнууд Болгаридахи ханинартаа айлшалба

СОФИ, мартын 17. (ТАСС). Москвагай «Красный пролетарий» заводой коллективэй делегаци Болгарида 12 хоногой турша соо айлшалаа. Заводой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ П. В. Шамонов делегациие толгойлно. Болгарида байха үедөө делегациин гэшүүд металл харуулдадаг станогуудай заводто орожо, үйлэдбэритэйнь танилсаһан, станогууд болон зэр зэмсэг ашаглалга, тэрэшэлэн ажал эмхидхэлгэ һайжаруулха хэрэгтэнь предприятиин коллективтэ үнэтэ туһаламжа үзүүлһэн байна. Василь Коларовой нэрэмжэтэ, Климент Ворошиловай нэрэмжэтэ заводуудта, машина бүтээлгын хэдэн заводуудта, Пловдив, Старая Загора, Казанлык, Габрово болон Ловечтэхи предприятинуудта делегаци хүрэһэн байна. Предприятинуудай техническэ, партийна, профсоюзай болон комсомолой эдэбхитэдтэй делегациин гэшүүдэй уулзажа, тэдэнтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдынь болгаро-советскэ бата бэхи хани барисаае эли тодоор харуулаа.

Хүндэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай Центральна Комитедэй гүйсэдхэхэ бюрогой гэшүүдтэй делегациин гэшүүд үсэгэлдэр уулзаа. Болгариин машина бүтээлгын предприятинуудта хараһан үзэһэн юумэ тухайгаа тэдэнэр уулзалгын үедэ хөөрэһэн байна.

Делегаци үсэгэлдэр үдэшэ түрэл оронoo бусаа.

Президент Эйзенхауэр радио болон телевиденеэр үгэ хэлэбэ

ВАШИНГТОН, мартын 17. (ТАСС). Баруун Берлин болон США-гэй өөрыгөө хамгаалга тухай США-гэй президент Эйзенхауэр үсэгэлдэр радио болон телевиденеэр үгэ хэлээ.

Гитлеровскэ Германиин бута сохигдоһоной һүүлээр, Берлин болон бүхы Германиие союзнигуудай сэрэгүүдэй эзэлжэ эзэмдэһэнэй түүхэ тухай үгынгөө эхиндэ президент хэлэһэн байна.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо 14 жэл болоодшье байхада, Америкын сэрэгүүд Баруун Берлиндэ үлэхэ бүрин эрхэгэй гэһэн хэбэртэйгээр Америкын олониитые үнэмшүүлхын тулада Эйзенхауэр энээнэй түүхэ тухай дурдаһан байгаа гэжэ хэлэһэн үгынь текстһээ эли болоно.

Германиин асуудалаар, тэрэшэлэн Берлиндэхи эзэмдэлгын ёһо гурим болюулха тухай Советскэ Союзай оруулһан тодорхой дурадхалнууд тухай Эйзенхауэр өөрынгөө үгэ соо үнэндөө дурдангүй гараһан байна. Президентын хэлэһэн үгэһөө хаража үзэхэдэ, Берлиниие эзэмдэлгээ болзоргүй саг соо унжалгайруулха гэжэ США-гэй правительствын хүсэдэг байһаниинь эли боложо үгэнэ. Тиихэтээ хамта, Берлинэй асуудалаар Советскэ Союзай амгалан ёһоной дурадхалнууд «эб найрамдалай болон манай аюулгүй байдалай хэрэгтэ зүрюу» гэжэ ушар байдалые харуулхые Эйзенхауэр оролдоһон байха юм.

Берлиндэхи байдал тухай хэлэхэдээ, «бидэнэр өөһэдынгөө эрхэ тухай мартахагүйбди» гэжэ президент мэдүүлээ.

Берлинэй асуудалые дай хэжэ шиидхэхэһээ ондоо ямар арга бииб гэжэ хэлэхэдээ, «Америкын арад, баруун оронуудай арадууд дай хэхые хүсэнэгүй» гэжэ президент Эйзенхауэр мэдүүлээ. Советскэ Союз хадаа ямаршьеб зүрюу һанаашалга гаргана гэһэн хэбэртэйгээр ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр шагнагшадаа үнэмшүүлхэ гэжэ тэрэ дахяад оролдоо.

«Хэрбээ бидэнэй (США,—**ред.**). эрид шанга хараа бодол баримталаад байгаа һаа, дайнай аюул бага болохо» гэжэ хэлээд, эрид бодолтой байхые Эйзенхауэр уряалһан байна.

«Элдэб аюулһаа өөһэдыгөө хамгаалха ябадал бидэнэр саашадаа үргэлжэлүүлжэшье байгаа һаа, хэлсээ хэхэ гээшэ манай һүүлшын баһа нэгэн арга мүн болоно. ехэтэй хэлсээ хэхые бидэнэр нөө үедэ эрмэлзэнэбди. Һайн дүн туйлагдаха шэнжэтэй ба[...] һаань, ямаршье сагта, ямар[...] эрхэ байдалда советскэ түлө[...] шэдтэй Холбоото Штадууд, тэр[...] союзнигууд хэлсээ хэхээр [...] байна... Европын арадуудай наaень амаруулгада туһал[...] тэдэнэй аша туһые хар[...] һан бүхы дурадхалнуудые зүб[...] хэлсэхээр бидэнэр бэлэн байна[...] Шэнэ һанамжануудтай танилс[...] бусад һанамжануудые хэлэхые [...]дэнэр зүбшөөнэбди. Ёһотойл[...] сээ хэжэ, энэ хэлсээнэй үрэ [...] байхын тулада маанадһаа дү[...] даха бүхы юумэ бидэнэр хэхэ[...] набди...» гэжэ Эйзенхауэр уд[...] мэдүүлээ.

«Мартын 2-ой советскэ ното[...] сээ урагшатайгаар хэхэ замда[...] хам боложо үгэнэ гээшэ ха. Б[...] хагдаһан болзортойгоор гү, [...] зүбшэхэ зүйлтэйгөөр, үгышье[...] ондоо ямар нэгэн таарамжагүй[...] хэ байдалда бидэнэр хэзээд[...] хэлсээ хэхэгүй байгаабди... Б[...] нэр өөһэдынгөө союзнигуудта[...] нотодо үгтэхэ харюу зүбшэжэ [...] набди.

Тиигэжэ гадаадын хэрэгү[...] министрнүүдэй зүблөө ойрын [...] соо хэхэ тухай бидэнэр үгэеэ [...] голсожо шадахабди гэжэ би[...] данаб.

Хэрбээ ушар байдалай сааш[...] нимээр хүгжөөд байгаа һаань, нөө зун правительствонуудые гойлогшонорой зүблөө зарлаха[...] шэ туһатай байха. Саашадаа [...] жэ оролдолго гаргалгада ха[...] далсахаар Холбоото Штадууд [...] лэн байна» гэжэ Эйзенхауэр [...] шань хэлээ.

Президент Эйзенхауэр үг[...] хоёрдохи хубида Америкын сэ[...] хүсэ шадалые гол түлэб һайр[...] байха юм.

«Сүлөөтэ дэлхэйе хамгаалх[...] лада дэлхэй дээрэхи манай [...] нар хуурай газарай 200 гара[...] визине, 30 мянган самолёт, сэрэгэй дайшалхы корабль[...] табижа шадаха юм. Манай [...] гэй алба хэжэ байһан солдад[...] орходоо, 5 дахин олон солд[...] манай союзнигуудта бии...» тэрэ мэдүүлээ.

Правительствын гаргаша[...] хараалһан сэрэгэй гаргашые болгохо гэһэн «али бүхы һан[...] нуудые» үгынгөө түгэсхэлдэ [...] дент буруушааһан байна.

Уругвайн эрье шадар США-гэй хэхэ гэжэ байһ[...] манёврые буруушаалга

МОНТЕВИДЕО, мартын 17. (ТАСС). Холбоото Штадуудай сэрэгэй корабльнууд мүнөөдэр эндэ ерээ. Эдэ корабльнууд Уругвайн сэрэгэй корабльнуудай хабаадалгатайгаар ороной эрье шадар далайн-сэрэгэй манёвр хэхэ байна. Манёврто хабаадалсаха Холбоото Штадуудай сэрэгэй самолёдууд хэдэн үдэрэй урда тээ эндэ ерэһэн байха юм.

Энээнтэй дашарамдуулан «Эль популар» газетэ статья то[...] Тиихэдээ манёвр үнгэргэлгые [...]вайн олониитэ хүн зоной зүгһ[...] руушааһан байна. Уругвайда[...] маатай уһан соогуур США-г[...] хэеэ байһан манёвр ороной к[...] туциие эбдэнэ, манёвр хэхые [...]вайн арад буруушаана гэжэ [...] зуураа, газетэ нигэжэ мэд[...] «Американхид, гэр тээшээ то[...]ты!».

Иранай бюджет иран арадай аша туһада тааралданагүй

ТЕГЕРАН, мартын 17. (ТАСС). «Мехре Иран» гэжэ газетэ түрүү бэшэг толилжо, Иранай мүнөөнэй бюджедые шүүмжэлһэн байна. Бюджедэй гарашань орошодоо орходоо нилээд ехэ гэжэ газетэ заана.

Энээнэй шалтагаануудай нэгэн юуб гэхэдэ, налог татаха гурим Иранай арад зондо тааруугүйгөөр зохёогдонхой гэжэ газетэ заана. «Помещик болон капиталист шадаал һаа ехэ олзо олоод, н[...] динар гэдэргэнь бусаахагүй[...] оролдодог. Энэ ушарай то[...] хойшолонтой байһые тэдэн[...] зүндөө хэзээдэшье оруул[...] Тиимэһээ, бэрхэшээлэй ехэ[...]шье, правительство хадаа б[...] һаа зохихо хэмжээнэй нало[...] жа, ороһон мүнгыень үгытэй[...] аша туһада зорюулха ёһото[...] газетэ тэмдэглэнэ.

Хитадай Арадай Республика. Сычуань провинцида (ороной баруун ур[...] химическэ утэгжүүлгын завод түргэнөөр баригдажа байнхай. Энэ завод 70 мянган тонно утэгжүүлгэ гаргаха юм. Хитадай инженернүүдэй про[...] энэ завод баригдажа байнхай. Мүнөө жэлэй хоёрдохи кварталда энэ [...] продукци үгэжэ эхилхэ. **Зураг дээрэ:** заводой барилга харуулагдана.

Синьхуа агентствын

ХЭБСЭГ НОРБО

(Онтохон)

Үни ха сагта шара һэеы урсатай, шаргал хүхэ ганса ямаатай, Лонхын Содботон гэжэ барлаг айлайхи байһан гэхэ. Содбо хүдэлмэридэ ябатараа хээрэ хадхалнатаад, арай голтой гэртээ ерэжэ, наһа бараһан юм. Дүрбэ һарын үнгэрөөд байхада, эхэнэрынь хүбүү түрэбэ. Теэд эхэнь байдалай мууһаа үбшэлжэ, уданшьегүй баһа үхэшоо. Нютагай үгытэйшүүл сугларжа, эхыень хүдөөлүүлээд, хүбүүень тэлэжэ тэжээхэ гэлсэбэ. Тиигэжэ зоной туһаар тэрэ хүбүүн өөдөө болоһон байгаа. Туһада орохотойнь сасуу тугалшан болгохоёо баяшуул абаашаба. Тэрэ гэһээр хори хүрэтэрөө баяшуулай барлаг болобо.

Мэдээ орохоһоо хойшо өөрын эрхэгүй, хэзээ бүхэндэ хүниие шарайшалжа, доро дохижо, хүндэ хүшэр хүдэлмэридэ талхидагдажа ябаһандаа тэрэ хүбүүн дүрэдэ бэрхэ, һанал бодол хараһаар таадаг болоһон гэхэ. Зобохо тулиха бүреэ улам мүлигдэжэ, зангынь сэхэ, ухаанниинь һонор, зоригынь ехэ, шарайнь һайхан, суудa гараһан эрэ боложо тодорлой. Үнэн сэхээр ажал хэдэг, үлтэг түлөөһыень баһа тиимээр—ажаллаһанайнь зэргээр харюулха һэн гэжэ хэсүү шэрүүн тэмсэл хэдэг дээрэһээ Хэбсэг Норбо гэжэ алдаршаба.

Норбодо баяшуул хэды дурагүйшье һаа, хэхэ бүтээхэдээ бэрхэдэнь орожо, хүдэлгэдэг байгаа. Арһа яһаяа холотор ябажа, Норбо үмдэхэ хубсаһатай, унаха моритой болоо. Нютагайнгаа нэгэ үгытэйхэн айлай басагаар нүхэрые хэбэ. Тэрэнь баһал бараг тээшээ хэлсүүлдэг басаган байба. «Хотоной хоёр бэрхэ ниилээ. Ямар һайн айл болгошо ааб» гэлдэжэ, зониинь омогорходог һэн гэхэ. Нээрээшье удаан болонгүй һаахатай, унаатай, нохойтой, шубуутай, агнууриин буу зэбсэгтэй, баяншье бэшэ һаа, хабарай хашанха үедэ ядаһан тулиһантай байһанаа хубаалдадаг, аминдаа сулахан айл болобо. Зунай хурал боложо, хоюулаа дасан ошоһон юм ха. Ламанар гээшэ матаар аягаһаа бэшэ зөөригүй, ядаһан зобоһые хайрлаха, туһалхаһаа ондоо ажалгүй зон ёһотой гэжэ Норбо ехээр һанадаг, этигэдэг байгаа. Тиимэшье юумэ байбагүй. Хүдэлхэгүй зөөреэр хүдөөгэй баяшуулһаа хүдэр, хүсэл шуналаар бүришье хомхой хүнүүд байхыень харахадаа, «зудай болоходо—нохой жаргаха, зоболонгой болоходо—ламанар жаргаха» гэдэг эгээлэй зоной үгэ үнэн юм байна гэжэ ойлгобо. Мүргэлшэд өөдэ һөөргөө хүлгэнэ. Үхэл үбшэндэ, үлэсхэлэн зоболондо дайрагдаашад бии үгыгөө асаржа, үргэл, мүргэл хэнэ. Эндэ сугларһан һүрэг зон тусхай талмай дээрэ гараад, ямар нэгэн эд бараанай яармагта байһандал аашалалдана. Тэдэнэй дунда Норботон хамба торгоор хубсалаашьегүй һаа — хурдан ухаагаараа, хурса нюдөөрөө, хурһатай шарайгаараа илгараад харагдана. Баяд, ноёд, «хүсэжэ ядахадаа хусаба» гэһэндэл, ехээр хоролхоно. Гэнгэ мэдэхэдэ, нүхэрынь һөөл уйдхартай болошоһоор харагдаба.

— Яагаабши?— гээд Норбо асууба ха.

— Бидэ хоёрто ехэл муу юумэн ушархань хэбэртэй.

— Ямар?

— Цэдэб ноён бага хүбүүндээ һамга хэхэеэ басагыеш эрихэм гэжэ баабайда хэлэһэн юм гэлсэгшэ. Бурханда хадаг табяагүйдэнь бидэ хоёр ниилэһэн байхабди. Мүнөө хүбүүниинь: гэртэхинэйш гуламта худхуулхаб, нүхэрыш үгы хэхэб, бодожо үзөөд, харюу хэлээрэй гэжэ занана. Хэзээшье муу юумэ хэхэнь бэзэ... Эндэһээ тэрьелшэе, — гээд һанаа алдана.

— Ноёной Омпонһоо айжа, тэрьелшэхэгүбди!? — гээд Норбо энеэбэ. — Һургаад табия. Гэнэдхэжэ байрадаа хонуулаарай,— гэжэ хэлээд, хонон ошоһон хэбэртэйгээр хүдөө гараба.

Һүни ерээд, үүдэнэйнгээ шэбхые дүлэ татажа ороходонь, Омпон айһандаа шэрээ доогуур шурган, тархяа шэхээд, таргандаа багтажа ядаанхай хондогоножо хэбтэбэ. Норбо буугайнгаа түмэр зүлгүүрээр ууса нюрга руунь нэгэ ябуулжархиба ха. Ёолоһоор шэрээ дороһоо гараад, хара хүлһэ адхаранхай:

— Хайрлыт даа,— гэжэ хүл дээрээ бодоод гуйна.

— Ёһоор бай,— гэжэ бадашаад, урдаһаань буугаа шагааба.

— Хайрлыт!..— гээд бүри ехээр гуйжа, уйлганана.

— Шинии гуйлтаар табихаяа байнагүйб. Ехэ ламанарай гар даажа абаха, бултаараа гуйха байгаа һаань — хаража үзэхэдөө болохоб,— гэбэ. Лама, ноёд нэгэ амин һэмнай гэжэ һанахадаа, Омпоной зосоо нара гарана. Хубарагуудые табижа урюулба. Суглараашадай зиндаа зиндаагаа оололсожо байхадань, Омпон ушараа тэдээндэ ойлгуулба. Шэрээтэ ламахай, соржонор, согшон шойрын гэбгынүүд, ноёной Омпон бүгэдэ хүл дээрээ зогсожо, Норбые гуйба.

— Ноёной Омпониие гансаараа зэмэтэй гэжэ һанаһан байгааб. Харин тиимэ бэшэ, таанар барандаа үгэсэжэ, минии зол жаргал эбдэхэ гэһэн байба хаямта. Эндэтнай хороогоод, ухэһэн бэенүүдыетнай үглөөдэр дасан соо табижа, олон зоной суглаан дээрэ хэлсээн болгохоб,— гээд буугаа шагаажа, хии һомоор хэдэ дахин дараба. Айһандаа ламанар мэдээ табижа, зүг бүреэ алдалан унаад, зариманиинь хубсаһандаашье табиһан байжа магад. Саашаа юугээр дүүрэһэн тухайдань хэлсэдэггүй. Эшхэбтэр юумэ хадань, баяд, ноёд таһа нюугаад үнгэрһэн юм гэлсэдэг.

Ц. Бимбаев.

Редакторай орлогшо **С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни —34-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35[...] культуры и быта—24-74, писем и рабселькоров 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00990. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № [...]